

Napút-füzetek

79.

Szlafkay Attila

Kövek a folyóból

Álom

Álmomban akváriumokat kaptam, az egyikből egy kígyó kiemelkedett és a tükörben nézegette magát. Mikor észrevette, hogy észrevettem, szégyenkezve pironkodott, és visszahúzódott a vízbe. A többi akváriumban különböző nagyságú halak úszkáltak, bujkáltak kövek, növények és fatörzsek között. Étek után tátogattak szájukkal, egyesek szinte kiugrottak a vízből, és igyekeztek tudtomra adni, hogy éhesek. Nehézkesen, határozatlanul szórtam nekik a haleledelből. Aggódtam, talán túl sokat szórtam, és tületetem őket. Egy papír álarcfej is kiemelkedett a vízből, és azt mondta: Aqua.

Ezzel megvilágosodott előttem, hogy mit kell tennem.

BudaVárad, '99. I. 9.

Két korrajz (élettételek)

*Komoly és humoros tételben-vételben
a hetvenes években Nagyváradon*

1. változat: Ankét

Egy teremben négyen ülnek.

A csillár körtéi sötétek.

Az asztal fekete. Rajta üvegek, poharak, akták. Mellette négy koponya kopaszodik. Az ablakon sötét plakát.

Egy teremben négyen ülnek.

A plakáton áthatolhat a golyó.

Mind a négy: férfi, férfi, férfi, férfi.

2. változat: Bohém

hontalanság-paródia

Egy hétszögben négyen állnak.

A csillárt tegnap leszerelték.

A körték villanyzettel kínálhatják az epikedőt. A rongyasztalra faabroszt

borítottak. Rajta emberek, alatta üvegek, könyvek. Mellette négy páróka kopaszodik. Az ajtón négy világos fej. A plakáton nem hatolt át semmilyen véletlen.

Egy teremben heten négyelnek.

A pohárszék félszögletes.

Mind: lány	fiú
férfi	nő

Egy emberben két véglet

Úgy az 1900-as évek bokája táján született. Egyszer, mint minden csecsemő. Úgy nézett ki, hogy nem viszi sokra, de becsületben viszi majd el a halál.

A Feleki-oldalkocsira emlékeztető vályogviskóban azután sem történt semmi különös.

Az anya várt s az apa berúgott, mint általában ilyeneknél szokás. Aztán a borgőz s a tető alá költözött füst valami pikantériát is összehozott: az asszonynak volt gondja az örökös szoptatással.

Pár év alatt egész rajkószakasz bömbölt a nagy ártatlan kék égre.

Egy nap, már maga sem tudja, de megtörtént, télvíz idején, hogy kinn feledték, hogy kivitték-é, vagy kiöntötték fürdővizestül – úgy a pléhkáddal, mint Hegel a filozófiát? Nehéz lenne utánajárni.

Talán ott költözött bele a hideg szívósság, mely aztán örökre benne szorult.

A szikár gyerek 12 évesen nem apává, de családfővé rukkolt elő.

A Sors gondolkozott jó darabig, aztán besorolta a többi mellé. Beírta a nevét, mert majd vele is számolni kell. Ha már a tél se tudta elvinni, csak jó lesz valamire.

Mesterséget tanult, de úgy váltogatta, mint pedáns fehérnép az alsó

kelméit, hogy a következő ügyfél meg ne neszelje a kollégája neszesszerének pacsuliját.

Kiderült, hogy ügyetlen, folyton morcos, mint a szálas fenyők, és ráadásul még színvak is. Valaki megkönyörült rajta, jó lesz cégérnek, gondolta – a koporsógyárban úgyszólván mindenkinek feszt röhöghetnékje támadt.

Így aztán, ha kondoleálni kellett, a koporsót rendelő családok őt szalasztották. S ő úgy fogta fel, hogy megtették kiküldöttnek.

– Menj csak, neked úgyszólván állandó részvétképed van.

A kamasz ment és ismerkedett. És kippattant a szeme.

Így lett belőle ügybizalmi. Arcára ült a részvét, s ha nem kérdezték is, tudták, hogy elégedetlen.

A nagy Elégedetlen – ahogyan magát nevezte.

Aztán jött a nagy gazdasági válság, és ettől még elégedetlenebb lett. Ezt követte a véhá kettő, amikor már nem volt keletje a koporsónak sem; Kelet már csupaszon temetkezett.

Munkanélküli lett, meghalt a koporsógyár. Ekkor már ő lett a Legelégedetlenebb.

Rázták a kulcsot. Lejárt a tőkéstársak műszakja.

Megvirradt. Megjött a váltó.

Hé, emberek: ébredni! – csaholtak az első emberszajak.

Ötözzetek örömben! – harsogták a hangszórók.

Nagy nap a mai! Új idő küszöbén állunk! – szirénázták az emelvényről.

Megjött a megváltó felváltó – pertárdázta a lényeket az első költő.

És ő előbb újságíró lett. Azonnal szerkesztő.

Megírta, hogy „miként akarja, s hogy bezzeg nem akarták mások”.

Egyszerre ismert lett. Elkövetkezett a nagy számadás. S az első tör-

vény ez volt: szüntessük meg az ellenzéket. Vagyis a Legelégedetlenebb legyen Elégedett. Így lett bejárása az egyetemre.

Egy-két rövid tanpatakocska után egyetemi tanár lett. Tanított, és megfizették. Találkozókon vett részt. Már nem ő szervezett, de őt szervezték. Meghívták, hogy beszéljen ezekről a tényekről s hogy is volt, amikor faképnél hagyta az asztalos-forgácsot s belekapaszkodott a libatollba. S miért tette, ha ezt tette? – fintorkodott egy székegy menyecske. És ő beszélt, beszélt, csak győzzék hallgatni.

Egyik alkalommal, épp a pohár víz után nyúlt, hogy megkenje hangszalagjait a további beszédhez, amikor valaki fölállt, széles kalapját gyűrködve a kezében.

– Emlékszik-e rám? – szögezte a kérdést rá valaki, közben a szónokló ujján lévő vastag aranygyűrűre nézett, és szinte végleg belekapaszkodott a csillogó kézkészerebe.

S akkor ő hirtelen ismét a pohár után nyúlt, és látszott, most legszívesebben belébújna. A légkörben sistergett a levegő. Biztos komoly elszámolnivaló lehet kettőjük között, vélte a hallgatóság, de erről nem tudtak meg több részletet.

A kiadós kortyolgatás után a meghívott nagy büszkén elújságotta, hogy most fejezte be, és már az első nyegledévben meg is jelenik életművének harmadik kötete.

A címe: *Elégedetlenségem családregeje*. És most készül a további, nem tudni, hány kötetre tervezett következő vallomás-áradat, csak még azt nem tudja, hogyan tovább.

És vázlatokban beszélt arról is, hogy ez után igyekszik megírni az *Elégedettsége családeposztját*, a nagy dicspátoszt, amellyel még igen adósa a társadalomnak.

Az újság hozta az igazságot. Kibontom, hát benne a nagy Elégedett. Mert ugye az természetes, hogy a nagy változás folytán ő lett a nagy Elégedett. Ezt őrzik a dokumentumok is, a csupa elismerő jelvény: a nagy kereszt meg a kis kereszt mellett a kis csillag meg a nagy csillag s ezek mellett a kis csillagocskák, ez mind rátűzve a vándorlobogóra, amelyet utoljára kapott.

Hát így ment el a nagy Elégedett. Így maradt csonka egy nagy életmű, így ürült meg egy szerkesztői fotel, így maradt új rangsorolásra és kiosztásra egy nagy nyugdíj.

Így fáradt bele a szív a nagy „elégedettségre”.

Kolozsvár, '77. május 3.

Elnapolt hónapok előtt

(a KO.MO.SZE.PA emlékére)

Mintha egy éve nehezebb. Mégsem tetőpont. Van tű foka, s nincs tű foka. Emberek, s nem élnek emberi életet. Beülnek egy négyfalú terembe. Az ablakon sötét papír. Ha egyáltalán van ablak. Az asztalnál üvegek sorakoznak.

– Fenékiig, testvérek! – szól a szakállas, és magához emeli poharát.

– Kitartás fenékiig! – szólnak a többiek szinte kórusban.

Folyik a bánat. Keményedik. És mindenki megkísérli túlygúmi önmagát.

Az ablak lesötétített. Hervad arcukon a mosoly. A magnó dolgozik. A tagok valami érthetetlen, „beat”-et értelmeznek. A légben karikák, elnyűtt csíkok, vékony füstgomolyag. Nyújtózó kígyóembriók.

Az ablak lesötétített. Zárva.

– Emberek, csak fenékiig érdemes – szólal meg az enyhén kopaszodó.

Hangja kissé zilált. Frissen zilált. Borul kezében a pohár. Kifröccsen az ital. Mindnyájan fölemelik poharukat. Van, aki a kabátjára önti.

– Az istenfáját, ez azt jelenti... – gagyogja, és lenyeli a mondat többi részét. Összenéznek, nem látják egymás szemét.

– Huuuuu – szuszogja, és közben kiürül a pohár. A dédelgetett Mosolygó című lap terve, rendszeres megjelentetése ismét indulatokat forral. Aztán írások kerülnek elő. Dédelgetett ötletek, papíron, frissen vasalt frakkban:

Egy fénykép értelmezése: Ady fényképéről

Az élet fejedelme, a halálon túl is biztos örökös, a líra-világ széles birodalmának elvülhetetlen, le nem váltható géniusz-nemese. Szinte az élet botladozó folyamatát már odaátról szemlélve, minden csaták után és minden megviselt kínon túl: beletörődött, kiégetten és áramtalanul. Egykedvűen lebiggyesztett ajkú vendég, kinek teste-szervezete már megbékélt a megszűnés gondolatával: így az elmélet nem gyötri tovább konok fellebbezésekkel. Elviselt test, megfáradt lélek. Kalapja mellől egy gyökerétől megfosztott fehér virág kandikál, még él ugyan, de az éltető víz sem ösztönzi több életre. A fonnyadás csak az idő személyes bábjátéka. Ez a méltó magas rangú leköszönés.

Így válik meg a fejedelem egy hajdan örökölt, törpe, itt-ott foghíjas világtól, melyet események keresztüzén átmentve előbb szigorral feltérképezett, majd magához szelídített, aztán egyéniségére mintázott, mindenséggé fűrésztött anélkül, hogy természetes szivárvány-arzenáljából egyetlen színt is elcsent volna.

– Tetszik, de fenntartással – tolja ornyergére az okulárét.

– Örülök, nem csalódtam benned – szól a biztatás másfelől. Valaki nem szól. A szavazás egyhangú. Következnek a dedikációk. A tekercs a magnón ismétlődik. Most kéne a mennybemenetel.

A füstgomolyag már felnőtt óriás-kígyó. A teremben a négy fal szilárd. Sehol repedés, a füst távozhatna. Legalább levegő érkezne!

– Emberek, kitartás! – emeli az üveget, de üres. Ránéz. A szó fennakad egy füstgyíkon. Mindenki maga elé néz és magába lát.

Máshol ilyenkor táncolni szoktak. Itt érezni, hogy többen vagyunk egyedül.

(KOMOSZEPA: Szép reményekkel induló irodalmi szövetségnek született Nagyváradon – élt Budapestre történő áttelepülésünkig.)

Nagyvárad, 1978. április 17.

Váradai példázat

Úgy tizenöt éve történhetett.

Akkoriban a gondatlanság és a meg nem értettség volt mindennapi zsoldárunk. A karkai szilárd fekete kerítés az apánknyi elérhetetlenséggel sok titok csodaforrását jelentette. Egyszer-párszor megkíséreltünk át-mászni: lerombolni a titkot. De valaki pont akkor hívott be ebédelni vagy épp hazajött, s így dugába dőlt a nagy honfoglalás. Néha álmainkban is tovább kutattunk a rejtély felfedésének labirintusában. Kihámoztam nagyanyám meséiből, hogy az ember néha álmában jut el a letisztult megoldásig.

Egyszer álmomban sikerült magam mögött tudnom a csodafalat és hirtelen benn termettem az udvaron. Ahogy ott állok, meresztem bizony a szemem, mert amerre csak néztem, mindenütt titkot láttam.

Nagy fekete szénhegy tornyosult. Kis apró gömbök, és mennyire özszeálltak. Hátam mögött egy szép-apám korabeli eperóriás. A ház még jóval beljebb, és előtte egy félelmetes kutya vizslatta a lépésem. Minden ablak sötét, és az ajtón több lakat. Hirtelen belül nagy sötétséget érezhettem, mert a gyermeki fekete félelem szorította torkom. Vártam, hogy valaki csak kijön. De nem jött ki senki. A kutya sem szólt. Csak várt, mint a megkövült félelem. Amikor a fekete gombok elengedték egymás kezét és nagy robajjal elindultak felém, az eperóriás, mint egy türelmélt veszített herceg, nagyot reccsent és kilépett a földből. A széngolyók egyre veszettebben tüzeltek a békés zöld eperlevelekre. A hókristály epergyöngyök lezuhantak a megrendüléstől, és fekete semmivé lettek valahol a mély legmélyén. S a megkopasztott óriás csak jött – mint a megelevenedett vilám – felém, a háznak.

Senki sem tudja megmondani, miért indult meg valóban egy éjjel a szénrengeteg, miért dőlt össze a ház az eperfa alatt. De nem is mer azóta itt senki titokfeszítő gondolattal elaludni.

Pillanatok

– Filológus leszek! – ordította, ahogy a száján kifért. Végre megszületett az elhatározás.

– Ez az, öregem, ez az én pályám! – széles mozdulatokkal magyarázott mindenkinek, hogy meggyőzze – magát.

Azóta pár év telt el, matematikus lett. Időnként próbálja indokolni, miként lett azzá, s miért nem filológus. Egyesek igazat adnak neki, de ő magában végső fokon soha. Egyszerűen csak beletörődött...

– Ha az ember bal lábbal kel fel, rossz napja lesz, egyetlen napja odavan – mondogatja magának meggyőződés nélkül. Mire a bátorítás?...

– Majd legközelebb! Akkor majd valami sikerül... A nagy pillanat még hátravan. Az az enyém lesz, biztosan. A mindenért fizető, bőkezű, egyetlen, igazi pillanat.

– Szeretlek... – súgja a lány fülébe. Rózsaszín hangulatfényben fürdik két boldog arc. Vörös rózsza a rózsaszín homályban...

Oh, szerelem!

Másnap könnyed bók csak az édes vallomás. Szakadt pókháló – szürke szerelem. A lány arcán a szégyen rózsái lázadoznak, s a „nem” sápadt ajkáról úgy hull koppanva alá, mint a leejtett kedves váza.

„Nem?!”... márpedig ilyen az ember. Kell a flört, a jó kis kaland... jön az egyik a másik után... Ilyen az ember, no, ilyen... s lassan már nem is vár semmi nagyra.

– Minek, hogy felkavarjon?...

Az idő kozmikus sebességgel szárguld, s ő egyedül marad. Mindjobban egyedül.

Megöregedtem – állapítja meg komoran. Megáll, elérved. És most hátrározottan érzi, hogy igazat mondott önmagának.

Érzékeny történetem

Néha aggastyánnak érzem magam. Ennek ellenére nem értem még meg egyetlen háborút. Tehát nem lehetnek kolosszális élményeim, grandiózus tapasztalataim. Viszont 22 évesen sem lehetek egészen tapasztalatlan. Élményeim egy öröklött tulajdonságom, lényegem szülőttei: a magas skálájú érzékenységemé. Minden tettem szét-

boncolom. Azt mondják, ez fog teljesen kikészíteni.

Mindig csodáltam a galambokat. Őszintén szólva, kicsit irigyeltem is őket. Talán épp azért vásároltam párat. Emlékszem, először csak egyetlen galambom volt. Fajtatiszta posta. Úgy járkált az udvaron, mint a király.

Nem volt túlságosan szelíd. Te-kintélyt követelően leszállt a vastag gyepre s végigszaladt a kapuig. Remekül evett és csodálatosan izmosodott. Apám megígérte, hogy szerez hozzá egy párt. Nem akartam önkényes lenni, különben is, elég éretnek tartottam, hogy döntsön saját akarata szerint. Makulátlan galambleányokat kértem próbára, hátha megtetszik neki valamelyikük. Ő rájuk se nézett, csak elszállt felettük, s a magasba emelte büszke galambtekintetét. Nagyon tudta élvezni szabadságát. Egyik nap, mikor már éjszakákat végigvirasztottam, megjelent ő. Berepült a dúcba, körülnézett, de nem evett, hanem kamaszvággyal ereiben felröppent. Gondolkozóba estem, vajon mire véljem ezt a szokatlan látogatást. Az ég szúrósan szórta sugarát a szabadon burjánzó, zöld pázsitra. Amikor visszatért, nem egyedül, hanem egy kitűnően fodrozott gatyás keleti pergő-hölgygel. Csodálkozva szemléltem a nászrepülést. Egyszerre felröppentek a pontnyi végtelenbe. Aztán ereszkedni kezdtek: hirtelen csapott le ziháló testtel, mint aki zuhanni kényszerül, de nem ért földet, hanem egy villanásnyira megkapaszkodott a kékségben. A vendég mély léghengert produkálva csiklandozta a mély eget. Akkora sebességgel közeledett a földhöz, hogy ha a vén Göncölszeker ezt látja, menten szétesett volna csodálkozásában. Utána leszálltak megpihenni. Akkor kijött apám jóllakottan, és felzavarta őket. A megilletődött

vendég ismét felpattant a levegőre. Többet nem láttam.

Az én posta-hímem visszajött. Másnap bágyadtan egy helyben ült. Nem evett. A repülés sem érdekelte egy ideig. Megint nem tudtam aludni. Apám azt tárgyalta anyámmal, jobb lesz, ha levágja. Úgyis csak lefogy, és megdöglik így magában. Egy igazi galambpaprikásra vágjuk.

Az éjszakát a mondatok súlya varázsolta kényelmetlen-sötétté. Tudtam, határoznom kell. Másnap kimentem tengerit törni. Szakadatlan erővel igyekeztem, hogy megelőzzem apámat a hazamenésben. Ha előbb érkezik haza, elkéstem, s már el sem búcsúzhatok a galambomtól. Sikerült. A kapott pénzen vettem néhány galambfiókot. Így egy időre elmaradt a galambpaprikás.

A posta tanította repülni a többieket. Már nem is igen szomorkodott, beleélte magát az oktatás szépségébe. Ám a kukoricatörést már a közelgő tél sürgette. Téltre betettem a dúcot az istállóba. S itt történt a katasztrófa. A görény egyetlen éjszaka végzett mindnyájukkal. Úgy éreztem, országos a pusztulásom. Életem egyik értelmétől fosztott meg a ronda állat. Már gyermekként embersorsot véltem az állatoknál. Megtanultam értelmes emberként tisztelni őket.

Azóta nincsenek galambjaim. Talán itt kezdődött befelé fordulásom. Azóta is csodálom a galambokat, de jó messziről.

Mimikri

Tacso vreme: vesztyi! – jelenti a rádió.

– Mint mond? – tudakolja Zita ingerült hangon.

– Híreket – szól Hunor.

– Vidd át. Biztos ott is mondja.

– Onnan később továbbítják. Előbb alaposan átszűrük.

– Kérlek, vidd át.

– Ha nem tudnád: a hírek közlésénél az első tálalás a döntő.

– Mit körülményeskedsz? Na!...

– Így is meg kell értened. Négy évig tanultál a nyelvükön. Mikor kinn voltál, majdnem közéjük házasodtál. Vagy már elfelejtetted?

– Akkor is vidd át innen!

– Bezzeg a cesztenyicát ma is szereted. Megtanítottad a sütésére anyát is.

– Az tészta. És hogy tudd, nem minden nemzeti eledel ehetetlen. Könyörgöm, vidd már el egyszer.

– Ha nem szerbül mondaná, akkor se értenéd. Mert ellaposodtál. Olyan lettél, akár a mimikri. Elhíztál. EL-LA-PO-SOD-TÁL. Érted-é?

A kör megközelítése

Az éjszaka puha szárnyakra ültette a tájat. Nagy a csend. Csak néha sípol bele a vonat. Indulni készül. A szobában egy zümmögő ismételtlen nekitéved a fénykörének. Eddy úgy érzi, hogy már csak arra képes, hogy elővegyen egy novelláskötetet s elolvassa a napi adagot. Ennyire még talán futja.

A fiatal író (Vámos Miklós) a felnőtt és a gyermek viszonyáról ír. Az alvás gondolata közvetítésével eljut a megdöbbenő tényig, hogy a gyermek álma mennyivel nyugodtabb, míg az anyja álmában is rémtetteket lát. A kicsi idegrendszerével meglepő villanással megtalálja a megoldást, és a legtermészetesebb egyszerűséggel ki is mondja azt, amit a felnőtt csak nehezen közelít meg. Az egészséges-normális kapcsolatra is rámutat:

mennyire kell az apa a családi harmóniához. Még ehhez az egyszerű játékhoz: az alvásverseny győztesének eldöntéséhez is. Hiába kísérli meg az anyja gyermekét játékával altatni. A kisfiú kimondja, amit anyja még nem mer: „Ha apu itt volna, ő lehetne a bíró.” Vagyis, ahogy a játékhoz sem elegendő két személy, úgy a család létezéséhez sem. Ha mindketten elalszanak, ki állapítja meg, ki aludt el hamarabb? S ha a felnőtt hunyja le előbb a szemét, hogy győzze meg igazáról a gyermek az anyját?

A novella gondolatot sugall. Eddynek eszébe visszabújik az elhessegett emlék: egy lányról, aki talán most egy idegen férfi ágyában keres menedéket, az ezt megelőző képek: a lány ül a bárasztalnál, s idegesen szemléli a társakat. Gyakran órájára néz. Mindjárt záróra. Csak arra vár, hogy valaki elvigye. Sokat gyakorolt mosollyal pillant körül. Ha sokáig nézem, fölfedezem az álcázott nyugtalanságot: arca néha hirtelen megmegrándul. Talán razziára gondol. Vagy egy elhagyott, ellenőrizetlen kisváros hónapos szobájának sivárságára, ahol nem jól érzi magát egyedül? Aludni rég nem tud. Anyjának ír, hogy jól van, s hónap végén hazalátogat. Kéri, miatta pillanatig se aggódjon. Aztán anyja hiába várja.

A lány többször telefonál, s újabb napokat ígér. Ismételten képeslapokat küld. Nem fedi fel a címét. Azt írja, hogy anyja ne nyugtalankodjon: dolgozik, talált munkahelyet, folytatja iskoláit. Jól van, s rövidesen meglátogatja.

Eloltja a villanyt. Magába akarja kényszeríteni, amit leírt. Már majdnem sikerül: közben elalszik.

Esz nyugtalanul topogott az utcasarkon. Az utolsó buszra várt. Lábában most kezdte érezni a megtett kilométerek súlyát, épp most, amikor megállt, és óhatatlanul eszébe jutott, hogy ha ezt a ma megtett távot zsinórba feszítené, alighanem elérne kétszer hazáig. Eszébe ötlött a postai kocsivezetők panasza. Ha a városban teljesítettek szolgálatot, több benzint fogyasztott a jármű, mintha a vidéket is megjárták volna. Sokat csodálkozott ezen, viszont most a tapasztalat igazolta a feltételezés jogosságát. Különben is, az első komoly munkahely olyasféle, mint az első szerelem. Általában kimondott bitter-íze van.

Míg ezek a gondolatok kirajzolódtak agyából, beérkezett az utolsó busz. Amikor föl akart szállni, vette csak észre, hogy egy vasa sincs. Papírpénzről nem is álmodott. Hónapok óta volt munka nélkül. A hely nélküli bejutás mégsem bukás, hallotta vissza a jobb haverek biztatásként célzott tirádáit. Esz szerint édes mind egy, hogy az ipse elsőnek esik ki, vagy utolsónak. Ma az erkölcsi siker már nemigen vigasztal.

Gyalog indult haza. A buszvezető láthatóan csodálkozott, amikor látta, hogy Esz hólétől csapzottan elhalad a jármű mellett, és indulás után még le is fékezett a fiatalember mellett, de szólni nem szólt, csak fölgyorsítva elhúzott sebesen.

Esz magára erőltetett nyugodtsággal bandukolt az éjszakai kihaltság zavartalan levegőjében. Lépésenként maga mögött hagyta az egymásra kaptafázott tömbház-kollekció teljes nyáját, a félig bontott épületek fiatal gyertyacsonkként dacoló megtört maradványait, a keskenyebbre szeletelt villamosmű szilárd irodáit, az épülő

vasútvonal párhuzamos végtelenségét, a megduzzadt híd ideiglenes vaspilléireit s a kijózanító kénes vizű kút megbékélt csacsogását.

Az úttest könyöke táján egy tányersapkás alak tűnt elő. Esz óvatosan közeledett. Láta, hogy a kezeit melegengeti, és lerí suta gesztusairól erős óhaja, hogy valakit megszólítson.

Esz először arra gondolt, hogy letér a töltésről és a patak mentén folytatja útját. De meggondolta, mégiscsak egyenesebb, ha nem tér le a jól ismert pályáról, még azt hihetné az, hogy van valami rejtegetnivalója, s menekül.

Igen ám, de hogy köszönjön? Jó estét már nem köszönhet, jó éjszakát pedig búcsúzáskor szoktak mondani. Az Erőt, egészséget túl katonás, nem illik Eszhez. De ez az utóbbi mégis megfelelő lesz, van benne némi tekinthetőség, és főleg nem időhöz szabott.

– Erőt, egészséget! – köszönt Esz, arra számítva, hátha az illető meglepődik a váratlanul tiszteletjes üdvözlésen, s mire felocsúdik, ő már rég messze jár.

– A személyijét – mondta egykedvűen a rendőr.

Esz odaadta. A kis jegyzetömbbe bekerült Esz neve és tartózkodási helye.

– Az imént mit beszélt azzal a külföldi illetőségű kocsival?

– Megkérdezték, hol van a szálloda. Azt hiszem, olaszok voltak. Egy beszélt közülük németül. Annak elmagyaráztam.

– Rendben van? – kérdezte a szolgálatos katona, aki akkor lépett elő valami kapualj melegebb zugából.

– Minden rendben – közölte a járőr, s visszaadta Esznek a személyijét.

– Miért nem megy busszal? Az utolsó járat még csak most fog beérkezni!

– Elszámítottam magam. Egy utolsó vashármasom volt. Ezt forgattam az ujjaim között, amikor megpillantottam egy kisírt szemű nőt, karján viaszszárgára dermedt halottjával. Az asszony nem ájuldozott. Nem kéregetett. Nem regélt több egészséget, szebb jövőt se ígért. Csak nézett. Kialvatlan és görcsöktől vonagló tekintettel. Szótlanul ejtettem ölébe az utolsó pénzem. Ön mit tett volna a helyemben? – kérdezte Esz.

Konstanca násztánca

A tenger nyugodt ruhába öltözött. Hullámok játszi cikázásai sem ingerezték. Fölötte atlasz-sátor tündökölt.

Vizén egyre több apró kis fényezrek gyúlnak. Minden hajó egy pontnyi sziget: több ország üzenetét tolmácsolják. Fedélzetükön ágyúk békés hada dördül, színes petárdák ívelnek a tágas égig: piros, kék, zöld, sárga... sárga... zöld... sárga...

A törökös karcsú utcák megtelnek kíváncsiskodókkal, a mecsetet mind többen csodálják. Szavak zuhataga csapódik a fülnek – fehér és fekete ajkúak beszélgetnek, nézelődnek, élvezik az ünnepet.

A bódékhöz friss hús illata csábít. A monológ akár dialógus is lehetne.

– Az a lány ízléses-csinos. Alig lehet 16 éves.

– Jó lenne megismerni.

– Még sohasem láttam sehol.

– Nagyon zárkózott lehet.

– Szívesen bezárkóznék vele...

– Jellegzetesen török arc.

– A szomszédasszony szerint: nagyon elkülönülnek, és senkit sem engednek közel magukhoz.

– Elcsökevényesedett tradíció módjára.

A forgatag mellém sodorja. Észrevesz, fölborzol tekintetével, pillanatig hozzám ér, egy pillanatra elbódít hájának különös keleti lehelete.

Mire föleszmélek, eltörli szemem közeléből a hömpölygő tömeg.

A tömeg, a TÖMEG, a TÖ-MEG.

Hatalmas dáridó. A tenger ünnepe. A városba kiszabadul az öröm.

Tombol Konstanca. Minden megtelik mosollyal.

Egy anya karján két kíváncsi szem-pár. Talán öt évesek:

– Mama, milyen szép, Mama, igaz, még maradunk – ismételteti a kicsi őszinte naivsággal. Élvezi, ahogy az ódivatú négykerekűek díszbemutatót tartanak. Benne színészek feszítenek gálánsan. Keményített kalappal és kipányvázott szoknyákban. Kitérő ujjongás köszönti a kerekeken érkező bábukat: híres komikusok és mesehősök sorát.

– Mama, ilyet még nem láttam, milyen szépek, mama, még ne menjünk, zenél a gyermekszáj nagy ámulattal.

Fáj ez a gyermeki rácsodálkozás.

Hisz a kicsi hazamegy, s biztos az ünnepről álmodik. Mesehősökkel cseveg, bohócokkal parolázik. Talán ő is ilyen szeretne lenni.

Míg én szemlélője vagyok a leleplezésnek, a valóság pucérságának: a mellékutcában itt tűnik el a mese, itt szakad meg a vízió, itt hal meg a gyermekfantázia. Itt veszik le a színészek az álarcot, itt bújnak ki a mozgatók a kerek bábuk gyomrából. Fájdalmas látni, ahogy az eszményített mesehősök bukdácsolnak tehetetlenül, esetlenül orra buknak, karddal s varázsvesszővel a kezükben: ahogy a divatjamúlt autókat rongy-roncsként elvontatják.

Az olasz Fiatok türk-zenéje a felnőtt nyugtalanság jelei s a kiábrándult gyermekek ártatlan sikolyai.

Senki sem tudta bizonyosan: a tenger másnap miért háborog.

Ezért!

Nász hír

Mély berzenkedéssel közöljük, hogy a szeretett anya, apa, rokon, ángyom, bingyom, anód, katód, utód elégséges, felséges kínok közepette újjászületett. Hosszas és előre jól megfontolt szándék eredményeként lyukadt ki erre a gyökeres meggyőződésre.

Ma, vagyis 1900 ki tudja előre, hányadikán, újra anyakönyveztetett. Utána sikeres felvételi műtéten esett át. A kihelyezés megválasztását még elvi indokok esetleges változása miatt – próbaidőre elhalasztotta.

Most érkezett jelentések szerint az említett ledoktorált. Megbízottként jelen voltak a felsőbb szervek. A szívélyes gratuláció után kemény gallért kapott, melyre a munkarend s az újjászületés első fokozatát csíptették. Az ünnepelt sokáig azt hitte, hogy jelvény. Aztán odaajándékozta a gallért egy éhezőnek. És ezzel, minden kétséget kizáróan átlépte a szeretet/t-határt.

A hősbariton levegőt vesz

Szabályos köröket ível. Hangjával megtelik a terem.

Mozgást, életet lehel a csendbe. Valaki azt mondja kintről: – erős bariton – és belép. Innen már nemcsak hallja, de látja is.

– Olyan, mint Napóleon. Énekel és száll. Milyen kecses a mozgása. Egy ideig fenn köröz. Aztán mintha meggondolná magát: közeledik. Csillármagasságból lecsap. Pont a falra. Körbejárja a képkeretet. Átbillen a képre.

Végigsétál az arcon. Leereszkedik, már egész mélyen jár! Az ablakig. Az asztalról rálép a tűzhelyre.

Megdöbben, hogy meleg. Sikerül átlendülnie a tál szélére.

A reszkető láb nem engedelmeskedik. Az agy hiába küldi a parancsokat. Meredek a fal, fáradt a test. Megcsúszik. Zuhan.

– A hősbardon. Azt hitte, hogy Fülöp király! – gúnyolták hangosan. Egy légy. Aki soha többé nem lett ember.

Krimi utáni álomcsata

az idén 100 esztendő

Örkény Istvánnak

A dolog odáig fajult, hogy el kellett kergetnem. De ő arcátlanul visszaszállt. Erre én megfricskáztam az arcát. Ő megcsípett. Én megcsiklandoztam, hogy menjen el a kedve a kacérságtól. De ő visszacsiklandozott. Dühömben kénytelen voltam nevetni. Fogtam a molyirtót, és bepúderoztam vele. Köhögött, de nem adta fel, hanem felkapta a sprayt és alaposan bespriccelt. Mélybúvárnak éreztem magam, aki fennefelejtette a maszkot. Kitapogattam az asztalt, felkaptam a kínai vázát, és virágostul utánahajítottam. De ő itt is rátröfölt. Cibálni kezdte gondosan ápoltságabjszomat. Majd megfulladtam, a fájdalomtól. Erre ő hahotázott és a végső diadal tudatában torkon ragadta a csillogó borotvát.

Nem bírtam tovább. Elrohantam hazulról. Ő meg utánam.

– Ki akarsz kergetni a világból? – üvöltöztem végső elkeseredésemben. (Itt megszakadt a film.)

A szomszéd utcasarkon ismerős toppan elém, akiről azt hírelik, hogy nagyon szeret önkényes, önkéntes rendőrt játszani.

– Á, jó napot, Konrád! – köszön rám.
– Elkelve – válaszolom, és el is tűnnék.

– Honnan jön ebben a ködben?
– kíváncsiskodik, és egy mozdulattal már el is állja utam.

– Temetésről, ha annyira érdekl
– vágom rá, és abban reménykedem, hogy meghökken, és mire észbe kap, én már kerekét is oldok, és a ködben már bottal ütheti a lábam nyomát.

– Nem úgy van a, hogy csak úgy kurtán-furcsán odapökjük. És ezek az árulkodó szerszámok, egy ásó meg a kötél? Talán színpadi kellékek, vagy mifene?

– Ezzel temettem el a legyet.

– Látom, még meg is siratta.

– Az ellenfél is lehet személyiség.

– Egy légynek ilyen ceremónia?

– Csak azon töprenkedem, ki fog holnaptól figyelmeztetni, hogy ne késsek el? Mégis elhamarkodtam? Ki fog ezentúl szórakoztatni...

– Na, ne dicsekedjen már annyit. Inkább tartson velem. Kimegyünk a bolhapiacra, hátha szerencsénk lesz.

A bírónak mindig igaza van

humoródia

Elhangzott a himnusz. Végre leülhettek a nézők is, és felállhattak a két csapat játékosai.

A 90 perc nem döntött el semmit. Csak összekavarta a szurkolók mámor-fergetegét. Következett a hosszabbítás.

Huszonkét játékos elindult megkeresni a labdát. Állítólag a kényszerpihenő előtt a legdélcegebb balszélső, Sántít-Son-Csak repülőgyertyája úgy hókon találta a játékevezető-sporttársat, hogy menten kiugrott az ádámcsutkája, és miután szép kényelmesen elhelyezkedett az anyaföld izzó

hasüregében, a mérkőzés végére már eladósorba lépő seprúnyélnak való lett belőle. Ágai sárgálló cirok lomb-sátorra hasonlítottak.

Elisz-Kol épp az eget bámulta és közben saját gyártmányú imát mormolt, mikor felfedezte a bőrpöttyöst, ahogy a kapufából kikandikáló szögön ücsörög. – Szegénykém, hogy liheg – mondta, mivel megsajnálta a lógó nyelvű gömböt.

A balfedezet ekkor kapta a jobb-horgot. Szemei kétszer végigügették a pályát, miközben az agytekercsén átvillant, miért is veszett össze tegnap a feleségével. Még meg sem ízelheték ujjbegyei a bársonyos fű illatát, amikor megérkezett a balegyenes. Most már tisztán látta, a barátja miatt történt minden. Biztos viszonya van a feleségével.

Sokan felhorkoltak. A hangosbeszélő mindenkét figyelmeztetett:

„FELESLEGES MÍMELÉSEKKEKEL NE CUKKOLJUK A CSAPATSZELLEMET!”

Erre ketten elővették a transzparenst:

„SZURKOLÁS HELYETT HORKOLJUNK!”

A játékvezető határozottan vörösre váltott. Arcára kiültek a szeplők. És elfelejtette a sípjelet. Tömegesen korholták. Aztán rászámoltak. A labda unottan megbicsaklott egy cipő sarkán, és besurrant a kapuba pihenni. Erre egy szemüveg leugrott az ornyeregről és megkísérelte kipofozni a labdát. Vesztére: a kapus felkapta.

Idővel elállt az eső. Lekerülhettek az agyonázott parókák. A lelátók barátáin megvillantak a borotvált fejek.

Az eredménytábla még mindig döntetlent mutatott.

– Ketté kell fűrészelni a kupát – üvöltözték javaslatukat a biliárdfejük.

Erre a bíró pulykamérges lett. És nyugtatót kért a közönségtől. Aztán

nekiszaladt a labdának. Pont a bal vinklibe helyezte.

A büntető végrehajtására kijelölt játékos ámulatba esett, kontaktlencsési sírva kipotyogtak a gyepre. Elkönyvelte a győzelmet.

Tükörkép előtt

Kedd délután öt óra.

Pedron hazajött a munkából. Unottan eszik, s belemélyed gondolataiba.

Eltökélt szándéka, hogy tovább tanul, de ehhez 6 hónapig kell dolgoznia a termelésben. Miután szalvétát vesz elő és illem szerint megtörli az ajkát, elrakja az edényeket.

Visszamegy a szobába, és kényelmesen elhelyezkedik a legkényelmesebb fotelben. Az egyetemi évek cikáztak át agyán, és egy pillanatra elhiszi, hogy tényleg egyetemista. Föláll.

Kinyitja a szekrényt, két poharat húz ki, s valami kecses nyakú üveget. Megtölti mindkét poharat, visszateleszi az üveget és ráfordítja a kulcsot. Ünnepi pózba vágja magát, két kézben tartva a poharakat összekocintja. (Lehet, hogy születésnapja van vagy névnapja?)

Aztán egyenként szájához emeli a poharakat. Kiissza. Párszor megismétli ezt a jelenetet. Majd visszasüpped a kényelmes fotelbe, és hotelben érzi magát.

Csengetnek.

Pedron odamegy méltóságteljesen, és hasonló gesztusokkal bekapcsolja a tévét. Valami útifilmet vetítenek „A világ kockákban és hangulatokban” címmel.

Úgy 8 felé Pedron véletlenül kinyitja az ajtót. És nem tudja visszazárni. (A meglepetéstől?)

Az ajtóban ember nagyságú tükör akadályozza a kijutásban. Pedron be-

lenéz, s észreveszi, hogy a tükör alján nagybetűs szöveg áll:

NÉZZ BELE! AZTÁN BOROTVÁLKOZZ MEG ÉS NÉHA NE FELEDD EL LEVENNI A SZEMÜVEGED!

Api emlékére

Ketten megálltak. Az ablak alatt. Kezükben kalap és mintázott pálca.

– Mein Herr, ich erzähle eines. Mein Bruder Brandt hat einen Sohn. Er beendete jetzt die Schule. Und er wollte weiter lernen. Der Grossvater war nicht sehr gesund. Aber er übernahm die Materien. Er arbeitete in einer Fabrik. Und verschaffte die Notwendigkeiten.

– Und!

– Warten Sie. Bald sage ich weiter. Der kleine Willi so hat er geheissen geht an die Universität. Er lernt nicht zu gut. Aber das Geld hat seins... bewiesen.

– Und er verdankte es seinem Grossvater!

– Ja, sehr schön.

– Wie?

– Der alte erkrankt. Die Familie hat schon kein Geld, gibt ihn hin in in einen Krankenhaus. Aber der alte hat kein Glück. Der kleine wird Herr sein. Auf Wiedersehen.

– Ja, ja: so, so... die heutige Welt!

Attila végighallgatta.

Keményedni látszott körülötte a csend.

– Tanulj, fiam. Mindent tanulj. So-se szegyéld, amit tudsz. Anya mondta, szegény, beteg.

Már elment. Majd egy éve.

– Ő mondta – sóhajtott Attila.

Minden így igaz.

És nem kérdeznek. Miért? S lemaradsz. Miért nem kérdeznek? Arcán

gyökeres fájdalom. Az erek drótként feszülnek.

– Te lemaradsz, míg mások továbbmennek.

Tömény lett, akár a szesz, a csend.

Ellentétes párhuzam

A tóparton két fa sarjadt.

Gyakran csevegtek. S néha irigykedtek is egymásra. Vigyáztak magukra.

Igyekeztek egészségesen élni. És titokban álmaikat építették.

Az egyik nagyon örült, ha meglátogatták. A madarak s a méhek gyakran élvezték vendégszeretét. Ilyenkor legszebb pompáiban pompázott. A szélnek sem engedte, hogy zavarja vendégeit.

A másik fa csak rossz időben vagy éjszaka tetszelgett. Nappal felborzolta leveleit s becsukta virágait. Ezért kevés vendége akadt. A madarak „hűvöskének” csúfolták egymás közt.

Egy nap aztán két ember jött.

Egyik valami bizalmiféle, egy hurkot kovácsolt a „vendégszerető” fa legnagyobb ágára.

A másik ember énjéből tisztá szív... csupa emberség sugárzott.

Hasonlóan. Ő is kötelet hozott... de kettőt. S a „hűvös” fára hurkolta.

Jót sejtve örvendett a két fa. És epedtek a jövőt látni. Aztán jelen lett a jövőből. És két kocsi állt meg előttük. Nagyot csodálkozott a „vendégszerető” fa, mikor társára egy „hintát” erősítettek. Őt bízták meg a kisdud ringatásával. Pedig ő vágyott erre – szinte ezért nőtt „jónak”.

Azért tovább táplálta reménye: biztosan „számára még nagyobb tisztiséget tartogatnak” – s megnyugodott.

De, előtte egy rácsos kocsi állt meg. S egy bilincselte ember lépett ki.

Arca elkínzott, szeme könnytől ázott volt.

– Ez jó erős fa. Méltó hozzád. Erre akasztunk!... – dörmögte a bizalmi.
Parancsot adott az ítéletre.

Játék a pontos idővel

– Az állomáson megállt a villanyóra.
– Biztos a villany.
– Nézzék meg, van-e áram!
– Nem létezik.
– Nézzen, ide, kérem! Ne nekem higgyen, hanem a szemének.

– Valaki elrontotta.
– Hogy minket félrevezessen.
– Ha ez állt volna szándékában, akkor bizonyosan előrevitte volna.

– Vagy hátra, hogy lekéssük a csatlakozást. Mivel a rádió meghibásodott, nincs mihez beállítani a többi órát – hömpölygött a hangosbeszélő –, de kérjük, őrizték meg nyugalmaikat. Ahogy friss hírek érkeznek, azonnal tájékoztatjuk önöket.

– Valaki folyton figyelje az órát!
– Maga kezdi, Kutula. Hárompercenként cserélünk.
– Jó, s honnan tudjam, hogy meddig tart az őrségem?

– Egyikünk leül a sarokba. És számol. 180-nál int. Meg sem kell szólnia, mert akkor már a következő idejét méri.

– Azt hiszem, világos.
– Kezdhetjük. A délutáni órákban a vonatok rendszeresen pontatlanul érkeznek.

A váltókezelő a pályaudvarra kérte az ebédjét. Képtelen volt elmozdulni. A szerelvényekben csupa pihe-nő ember. A tengerről jönnek, meg a hegyekből. Nem illik zavarni őket egy egyszerű pontosidő-tudakozásért. Különben is, még azt hinnék, hogy teljesen megzavarodtunk, ha még a

pontos időt sem tudjuk. Egy idő után Rapid kettőt intett a kezével.

– Valamit észrevett.
– Nem valószínű.
– A hatalmas szél megfeszítette az óraüveget.

– Tik-tak, mondtam, hogy nem tarthat sokáig. – A szerkezet valóban a szél hatására mintha megindult volna. Egy pillanatig. Ám a szél alapos munkát végzett. Leszakította az üveggel együtt a két mutatót is a tengelyéről. A félelmetes műszer teljes meztelenségében didergett, és nyelte a rázúduló szitkok tengerét.

Ekkor megszólalt a hangszóró: Első a nyugalom. A bizonytalanság óráiban is. A pánik semmit nem old meg. Igaz, hogy beesteledett, de őrizték meg nyugalmaikat. A kedvező hírre sajnos még várnunk kell, de ne elégedetlenkedjenek. Legyenek urai a helyzetnek.

Pamflet a méhesben

Hamvas Béla emlékére

Akárhogy viselkedtem napközben, a szüntelen jó tanácsot megfogadva és eszerint cselekedve, hogy a feltűnés látszatát is elhalványítsam, a tudatalatti csak átlépte a többszörösen zárolt-tiltott határt – mert az éjszaka az ő birodalma maradt, és itt már jelentékeny kiskutya volt a legszigorúbb nagykutya cenzor, a legnagyobb nagykutya diktátor is. Ebből a birodalomból sikerült átmentenem az itt rögzített interjút, melynek a *Pamflet a méhesben* címet választottam.

1.

– Hogy mi zavar leginkább munkámban? Természetesen, ha korlátoznak – mondta a méh a kíváncsiskodó riporternek.

– Milyen visszafogásra gondol? – faggatózott tovább a riporter. – Kérem, nevezze meg.

– A sebességre is. Azt hiszem, ezt felesleges részleteznem.

– És a másik? – így a csupa kíváncsi riporter.

– A területkorlátozás. Eddig át-át-röppentem a szomszédékhoz. Ott kampány volt. Nálunk már úgyis holt-szezon. Elkelt a segítség. A konyhá-mra is csurrant valami. De most az új rendelet értelmében csak kétévenként ruccanhatok le egyszer. Beleértve, ha minden jól megy.

– Ezért ilyen bizonytalan és néz hátra sokszor?

– Tessék mondani, mi arra a biz-tosíték, hogy legalább kétévenként minden jól fog menni?! Erre kérek vá-laszt – mondta a méh, és körülrepülte néhányszor a riportert.

2.

A riporter örömeiben, hogy ilyen nyílt alanyra lelt, arasznyi cigarettára gyűjtött.

– Nagyon kérem, oltsa el! – kö-nyörgött földre érésekor a méh. – Nem bírom elviselni, ha valami szenved. Az égő dohánytól kifejezetten kábulok.

– De ez már nem él – vélekedett a nagy szemű riporter.

– Az élettelen dolgok is szenved-nek – törölgette őszintén könnyeit a méh. Látszott, hogy eszébe jutott va-lami kellemetlen emléke.

– A múltkor szolgálati időm után belefutottam egy útkereszteződésbe. Rám füttyültek, hát odamentem. Túl-ságosan megszeppenhettem, mert az emeletről kezdtek velem beszélni. Először a járművemben motozták a hibát.

– Nem megfelelő a kormány – va-karta a kókuszát a felismerés öröme-vel a tényérsapkás.

– Tetszenek tudni, uraim, a múlt-kor nekem jött egy szerelmes méh-raj. Attól fordult el. Tudják, milyen a szerelemittas felhőjáró sereg. De kicserélem, ígérem, kicserélem. Talán a gömbölyű kormány valamivel biz-tosabb. Ne tessék félreérteni, talán, persze ez csak az én egyéni feltétele-zésem.

– Úgy gondolja? – néztek rám ko-molyan.

– Persze nem feltétlenül, csak ta-lán. Tudják, van egy bolondos hó-bortom: szeretem a változatosságot. Tudom, ez nagy veszélyeket ringat. Persze, abban azt hiszem, teljes mér-tékben igazuk van, hogy a megfelelő irányzék a kormánytól függ.

– A fék is kikopott – bökdösött a tejes bajszú.

– Meglehet. Tudják az urak, ezt a gépet csak nemrég örököltem. Eddig egy kollégám járt vele. Ő szegényke, borzasztóan félénk természetű volt. De kijavítom, ígérem, kijavítom. Kép-zeljük el, én ritka madár természetű vagyok. Tűzbe mennék a szabadsá-gért! Ha hiszik, ha nem, nekem, ké-rem alássan, nem is kell fék. Soha nem használom. A szemem pótolja a féket. Hamarabb lestoppol az agyam, mint a legkinikkelezettebb, legbizton-ságosabb fék.

– A csengő is beragad!

– A csengőt sem használom. Re-mélem, egyetértenek, én kérem, be-tegesen humánus ember vagyok. Egy-általán nem zavarom a polgártársaim békés nyugalmát. Ahol csengőre van szükség, ott már a nagyharang is ké-szülhet. Ezt szoktam mondani, kérem tisztelettel, ha megkérdezik, mi a vé-leményem. A nyereg meg attól függ, vagyis attól feszes, ki ül benne, illetve rajta. Hallottam már, hogy valaki ki-esett a nyeregből, mert így meg úgy. De nem igaz – biztosan a lovasban

volt a hiba. Sokat feszengett, vagy mit tudom én... Sosem kedveltem az izgága jövevényeket. Ha nem lenne szemem, akkor sem veszteném el az egységérzésemet.

– Majd meglátjuk – néztek össze cinkosan a fejem fölött.

– A váza is lóg. Na, ne ijedjen meg, most nem magát vizsgáljuk. A tragacsának. Vagy ha így jobban tetszik, a szolgálati járművének – szaporázta az érveket.

– Uraim! Már azt igazán ne tessenek feltételezni, hogy a sötét szállítmányok... Ha már ennyire elproblémáztattunk... elbizalmaskodtunk. Megmondom őszintén, ne tessenek zokon venni, de az ember sosem lehet elég óvatos. Sosem lehet tudni, kiben ágaskodik a kígyó mérge. Ezt csak zárójelben mondtam, ne vegyék már ezt is jegyzőkönyvbe.

– Már késő.

– Úgy értsem, hogy már késő? Az automata mindent rögzít. Akkor is elmondom. A teljesség nem hagy nyugton. Kikívánkozik. Nézetem szerint a kormánynak is kereknek kell lennie. Vagyis végtelennek. Latinul permanensnek. Ez az összhangzás bölcs törvénye, mondhatnám, fortély. De ha már elkezdtem a nézeteim teregetni, talán illik be is fejezmem. Ne bámészkodjon tehetetlen a gondolat, mint a Kafka-novella végén a konklúzió. Szóval a váz nem lóg, hanem megrogyott.

– De hol rogyott meg? Ez itt a kérdés.

– Rendszerben van, ezt is elárulom. Nyissák ki a fülüket, ne csak a gépem babrálják. Úgy, ahogy mondom. A sorban állásnál. És most dühöngjenek. Mindent elmondtam.

– Nem látsz, vagy túl magabiztos vagy, hogy ilyen sebesen veszed a kanyart? – csipkelődtek nem valami előzékenyen.

– Zavar a szemem – mutattam a hetes hályogra a szememen.

– Úgy! – kaptak vérszemet mindannyian. – Szóval szemtelen akarsz lenni.

– Ám legyen! – mondta, aki még nem szólalt meg.

– S kiszúrták a szemeim – tette hozzá a méh, és már nem repült fel.

3.

A büntetés kifizetésekor emeletmagas torony lépett hozzám. Valami filozófusdoktor lehetett. A leadott szöveg alapján. Nagyon sajnáltam szegényt, már a hova kerülése miatt. Először a megszokott nagy hangon kezdte, de nem hatott meg.

– Szabadon hősködni! Elengedett kormányval. A kormányt ellenőrizetlenül hagyni. Nagy felelőtlenség! Nincsenek tisztában a veszélyekkel. A kormány fontosságával. Azt képezlik, hogy csak a legnagyobb veszélyben kell a kormányba kapaszkodni. Tudja meg, a kormány olyan, mint a hit. Az embernek mindig a legönzettebb bizalommal kell viseltetnie iránta. Behunyt szemmel is. A kormánynak bizalomra van szüksége. Mondhatnám, a bizalom lehetetere. És ez a bizalom biztonságot ad. Így leszünk golyóállóak a veszélyekkel szemben. Mindig kapaszkodni, bízni kell, nem a kanyar közeledtekor: kapkodni eszeveszetten. A kormány akkor engedelmeskedik, ha kézben tartják, ha érzi a bizalmat. De akkor és csakis akkor. Ez a kormány szerepe. És még valamit, mielőtt magára hagyom. A hit, ez esetben a bizalom, mindig legyen őszinte. Az álbizalom és megjátszott hit: szorongást, lelkiismeret-nyilallást szül. Olyanok vagyunk, mint a felfordult tenger. Hit és bizalom nélkül.

– És ezek a szavak bizony erősen belém maródtak – vallotta a méh.

Megígérte, hogy megoperáltat. És biztatott, hogy visszanyerem a látásom. Én cserébe megígértem, hogy sose fogok többet elengedett kormánnyal közlekedni. Azoknak meg jól oda- mondtam. – Látják, így szemtelenségem ellenére sem lettem szemtelen. Mert az elveim tántoríthatatlan tiszteletben tartója vagyok – szórta a szemük közé átkát a méh.

– Köszönöm a nyíltszívűségét. Maga nagyszerű, helyesebben páratlan egyéniség – áradozott a riporter, és berepült a tv-stúdióba.

– Végtelen öröömre szolgál az elengedettsége – bölintott a méh, és így, a földön állva egy fuvallatnyi biztonságot érzett.

Ábrahám szokatlan észrevételei

Megszéppenne lépte át a nagyáruház küszöbét. Egy ideig csak úgy állt, mint aki saját határozatlanságának foglya. Talán valami szellő csapta meg a nagyvilág leheletéből.

Úgy tűnt neki, hogy kifelé értelmesebb képű alakok lépdeltek ki, mint akiket az előbb befelé látott menni. Sőt az is valószínűnek látszik, hogy a szemenszedett fényekből kipárolgó plakátok könnyelműnek hitt modelljei csalogatták be. Megismerni a nagyvilág kicsinyes-nagy éjszakáit, rugózó rejtelseit, tetten csípett ábrándjait.

Benn szokásosan sokan tolongtak. Valaki aprópénzre váltotta a bedobott nagy bankót. Közben folyton szalutált, ha kezébe nyomtak egy-egy fémpénzt. Van szerencsém. Volt szerencsém, bömbölte az automata, s jópofán vihorászott hozzá.

Az emeleten újabb meglepetés fogadta Ábrahámot. Dobj meg egy

tízessel, s megtudod, ki vagy, rikoltották a teszt-automaták, és örömlánymosollyal hízelegtek.

Stop, mondta a lift, s megállt a felső emeleten. Ábrahám kiszállt, s felémás érzésekkel körülnézett. Megtörölte a szemét. És jólesően állapította meg, hogy itt a legnagyobb a világosság. Megrekedt fény tündökölt, mely már nem bántotta a szemét. Húszlépésenként egy-egy ajtó díszelgett, gyöngyház vagy márványburkolatával. Néhányba benyitott, talán be is szólt valamit. Teljesen üresek voltak. Aztán valahonnan előlépett egy nő hiányos öltözetben. Megkérdezte, mi tetszik, vagy valami hasonlót. De közben elfogta, nem tudni, mitől, az álmoság, és szájában morzsolgatva behunytt szemmel küszködött, tehetetlenül.

Ezek a skatulyák az elkövetkező század nagyjainak készültek, gondolta. Valószínűleg.

A nő ki sem nyitotta többet tekintetét. Csak állt és morzsolgatta álmoságát.

A szaggatott csendre szaggatott szorongás volt a felelet. A lifthez ment. Bedobta az érmét és le akart ereszkedni. Ki innen, egyszer, csak innen ki!

A nyitott ablakon elviselhető hangok szaladtak a torkának. Ahogy lenézett, szakadékként futottak a lépcsők. Az érmét elnyelte a lift zsebe. És annyit mondott: Köszönöm, de feljebb nem mehetek.

Ahogy lenézett, szakadékba futottak a lépcsők.

Egy vakbél panaszai

„Egy kioperált vakbél külön bejáratú szobát keres.”

Erre a nem mindennapi mini-hírré lett figyelmes a riporter, és mikrofon elé csalta a belső szervet.

– Miért akar vezekelni? – kérdezte alanyától az eldugott padlásszobára utalva.

– Sok fájdalmat okoztam eddigi életemben – vallotta a kérdezett.

– Mivel magyarázza, hogy képes volt ennyi baj értelmi szerzője lenni?

– Egyetlen mentségem lehet: eddig sötétben éltem, s mint bizonyára tudják, világtalan vagyok. Vakon hogy láthattam volna a mások fájdalmait, egyszerű vakbél létemre?

– Mit jelent Önnek a világosság?

– Elvesztettem az állásom, a létjogosultságom. De kinyílt a szemem. Először fordul elő a vakbelek történetében.

– Vagyis ezért okoznak annyi fájdalmat? – kíváncsiskodott tovább a riporter.

– Igen, a nagy, örökös sötétségtől nem látunk. Ilyen körülmények között nem tudhatjuk, mit teszünk. Mostoha sors a miénk. Se szemünk, se fülünk. El nem tudja képzelni, micsoda munka-harc folyik a szervezetben. Rövid a mi biztonságunk, uram, akár a mandulaké. Fehér pingvinnek számít, ha egy életen át meg tudjuk őrizni állásunkat. Sokszor vissza is élnek velünk. Szimulálnak. És ez nagyon csúf dolog. A bőrünkre tettetik magukat: mi vagyunk az oka, ha nem tudnak felelni, ha feleletükre rossz osztályzatot kapnak, ha nem tudnak menni közmunkára; ha menniük kell – mit nem adnának ilyenkor egy aprócska szúródásért-nyilallásért.

– Köszönöm az őszinte válaszokat – búcsúzott a riporter –, annak remé-

nyében, hogy nincs messze az az idő, mikor a megjavult vakbelet is át fogják ültetni, mint ma a szívet.

Tavaszi láz

eM-korszakosdi iskola

A telefonszerkezet elnyelte az érmét. Hívás nem jött. – Holnap fölhívom. Nem, már nem hívom újra – gondolja a kamasz, és tovább gombolyítja a lehetőségek szárait.

Jobb is így. Ha felveszi – talán ingerült, és akkor...

Elrontottam volna mindent. Így is feszít. Szinte szétpattan az agyam. Ilyenkor jöhetne egy barát, vagy lenne egy szál cigarettám. Megfogadtam, egyelőre nem dohányzom. Gyakran már alig bírom.

A másik oldalon két divatcica, olyan szállodai éjjelilepke-féle, erősen néz felém. Olyan lehetek, mint egy fémakváriumba hermetikusan zárt csörgő madár. Mintha hallanám: „Látod, telefonál.” „Fenét, csak mímeli.” Ismét az első hang: „Különben, biztos lehetsz, nem téged keres.” „Mindjárt elküldelek a melegebb éghajlatra”, mondaná a másik. Végre elslattyognak. A sarokig illegnek-billegnek, nem lettem prédájuk.

Nem jelentkezik. Pedig a szöveget két napja kiagyaltam. Félig igaz, nem is erőszakos. Kicsit lírai: „Minden éjjel rólad álmodom” – ilyenre puhulnak a nők. Borsként egy-két bók. Milyen furcsa, mindig két énünk van. És örökké harcot viselnek: a képzelgő a reálissal. A reális részegségkor könnyen enged, aztán tisztuláskor ostromot indít, fölülkerekedik. Folyton kérdez: Mit tettél? Hogy tudtad megtenni?

Nem jelentkezik. Hogy bosszant. Legfeljebb megsajnálna. Na és? Ak-

kor mi van? Azt hiszed, majd beléd esik. Sőt kérlelni fog? Mi? Ne röhögtesse! Önálló nő, fiatal, és lánya van. Mi neki egy kaland? Nyugodj meg, kevesebb, mint neked. Az ég ezt a szentimentalizmust! Mikor vetem már le egyszer? A tény az, túl érzékeny vagy, és nem érted a felnőtteket. Más tesznek és tízszer egyebet gondolnak. Főleg a nők. Hogy tudják adni az ártatlant. Az erkölcs! A legcizelláltabb képmutatók. Egy biztos, egyelőre gyűlölöm őket.

Ma március tizenötödike és csü-törtök. Nem illene lehangoltnak lennem. Hívjam újra? Lehetne. De nem. A zsebem üres, nincs több érmém. Erőm is fogytán. Ismét visszavedlem kamasszá. Csak eddig tartott a felnőttiséged. Jó kifogás.

Az ajtó nagyot kattant mögöttem. Holnap főlváltom a pénzt. Nem hívom fel. Jobb, ha fölmegegyek és elmondok mindent.

A buszról látom. Egy korombeli kamasz többször tárcsázik valami számmot. Talán neki sikerül. Izgatottan áll. Vár. Lehúzza a kagylót.

Tétovázik. Újra kezdi. Mint én az előbb.

Lehet, hogy ő is sorstárs, és ugyanabba a fészekbe kívánczokik...

Ráérezések

Kamaszként más színezetűek a felnőttkor problémái: most javíthatnék a következő párbeszédem, de a korhűség hitelét vesztené, kicsorbulna az emlékezet „gyémánttengelye”.

Kamaszkorunkban két bálvány volt az etalon: Örkény és Hemingway. Dialógusaink is ezt tükrözik.

- Meghalt?
- Igen. 91 volt.

- Csak 90.
- Jó, legyen 90.
- Nem mindegy!
- Nem?
- Ez változtathat...
- A helyzeten?
- Így, erre gondoltam.
- Nem. De mégis...
- Mit mégis?...
- Tudod: mégsem illik.
- Lehet. Talán igazad van. Vegyük le a lemezt!
- Valamennyit úgysem lehet.
- Ha rágondolok.
- A szemére?
- Üveges volt már.
- Na és?
- Csak... mindig eszembe jut, még álmomban is...
- Mert folyton visszaidézed. Tényleg, kit gyászolsz?
- Az apámat.
- Meghalt?
- Mit gondoltál?
- Amíg élünk, legfeljebb benn gyászolunk, s nem viselünk fekete szalagot, még ha legbelül talpig sötétben is állunk. Mit gondoltam?
- Talán semmit.
- Akkor miért kérded?
- Csak. Hogy ne kelljen hallgatnom.
- Azt hiszem, elég világos.
- Már akinek...

*

Helyszín: nagy-kelet.

Időpont: hunyorított 1900-on túl, a többi a csukott fél szemből kiolvasható.

A kihallgatás szigorúan két személyre tartozik. Az illetőre, aki baleset áldozata lett – így került ide –, és a kihallgatóra, aki megpróbál rajta segíteni.

- Gyermekkorára?
- Érett, mondhatnám, felnőtt.

- Bővebben.
- Hosszú haj, az óvodában menyasszonyom, sokat futballoztam, komolyan vettem a vereségeket.
- Idegbaj?
- Nem ismertem. Nem érdekelt a pénz.
- Szenvedélye volt?
- Egy motorom. Imádtam a sebességet. Emberek helyett elgázoltam néhány libát.
- Büntetés?
- Néhány napos harag. Egyszavas hetek. Súlyosabbra nem emlékszem.
- Betegség?
- Talán a grafomania csírája. Akkoriban verseltem. Nem volt magány, nem feszített a szorongás.
- Azóta?
- Leérettségiztem.
- Katonaság?
- Köszönöm, felmentettek.
- Iroda?
- Rakodómunkásként dolgozom.
- Fejlődés?
- A fejemen kilyukadt a haj.

Évaság

A szerkesztő elszántan leül az íróasztalhoz. A billentyűhad incselkedő kacérsággal mered rá.

Hosszú pillanatok következnek. Behunyja szemét. Mély átszellemülés, amíg a fogalmak rendeződnek, és elkezdődik a kivetítés. A csoda, a képzelt képi gondolatsor kilép a tabuk szűzi univerzumából és betör egy más világmindenségbe, új rendszer állampolgárává lesz: a betűtársadalom újszülöttje! Közben az ujjak alatt zenélnek a billentyűkarok, mint megannyi csipesz és szüléshez szükséges fogó. A betűtestek szabályosan hömpölyögnek elő az ismeretlenség bugyraiból.

Amikor egy megszerkesztett nő leül a szerkesztő mellé, és haláli pontossággal és évai kíváncsisággal lapozni kezdi az agytekervényekben toporgó gondolatok partitúráit.

Rohanó világ

– Rettenetesen le vagyok maradva – panaszolta valaki. – Nincsenek holdálmaim. De ez nem is végzetes hiba. Csupán a saját könyvtáram szeretném tökéletesen megismerni. Olyan földöntúli vágy ez?

– Próbáld meg a gyorsolvasást – javasolta a szakállas filozófus-bojtár. – Akkor elmarad az élvezet – mondta bölcsködve. – De azért mutasd be a csodaszer módszerét.

– Egyszerű. Csak gyakorlat kérdése – bizonygatta nagy hangerővel. – Először is gyorsan járta a szemed a sorok rengetegén. Aztán mikor ezt már fénysebességgel teszed, letakarod a fél oldalt, és így olvasod el a szöveget. Ha megérted, az már annak a jele, hogy kezdesz konyítani a dologhoz. Ezután megtanulod ugratni a szemed a sorokon. Ilyen módon észre sem veszed, s az agyad megszokja átugrani a szakadékokat, s a szófoszlányok, gondolattöredékek között kiépíti a hidat. Asszociáció-gyakorlat az egész. Én már annyira megszoktam, hogy szinte így is írok. Nem beszélve a kommunikációról. Persze ez már egyéni módszer. Nem tanítják sehol. Háromszáz oldal a rekordom két óra leforgása alatt.

– Csodálatos – mondta a panaszkodó. – Ha ilyen iramban haladunk, azt is elérjük, hogy ki se kelljen nyitni a könyvet, és már megmondjuk, melyik oldalon cserepesedik ki a konfliktus, melyik bekezdésnél kezd a könyv érthetatlenné válni.

Távnevelés

– Halló?! Anya vagyok. Te ki vagy?
– A fiad, Tárnok Egyed, 5 éves és nőtlen.

– Szólj Tétének!

– Jóóóó.

– Te melyik vagy? Halló!

– Én a 12 éves Tété vagyok. Tété, 12 éves és hajadon.

– Halló? Mondd meg Zsófinak, hogy menjen el helyettem a Tété szülői értekezletére. Mentsen ki az osztályfőnök előtt. Este sietek haza. Majd számolunk.

A telefon kattan. És a három gyermek egymásra néz.

Távlat

Az éj egy kifeszített atlasz. Felette s alatta lampionok fénye.

A szoba falán hatalmas plakát – akár egy meghámozott déligyümölcs cikkekre osztva, de nincs szétvágva, s minden rekeszben laknak. Alatta ezzel a felírással: A MAMUTTETTEKET VÁLLALNI KELL! MÉG AKKOR IS, HA BELETÖRPÜLÜNK!

Valaki elindult valakit megkeresni.

Valaki elindult valakire rátalálni.

Aztán találkoztak – az úton.

Valami szunnyadó sejtés küldte őket egymás felé. Utak, kövek és oszlopok hallgattak bölcsen. Hallgattak – belefeledkezve mozdulatlanságukba. A HATÁR kilométernyi távolságra feszült.

És ők elindultak: beszenyezni vagy megtisztítani az éjszakát.

Üzenet

– Mikor kezdődik az ős? – fontoskodott az erdő.

– Az utolsó levélen megüzenem – mondta a természet.

Csigák, teknősök és sünök kapták a felelős megbízást. Azonnal jelentsék az utolsó levél halálát.

Lázás figyelem kezdődött az egész erdőben. Csak az évváró hangverseny napján engedett fel kissé az erdő népe.

A fecskekar villás frakkban tartotta páratlan búcsúelőadását. Mindenki elégedett volt. És extázisukban megfeledkeztek az ügyről.

A teknősbéka vette észre az utolsó levelet. Már a szél komor hintájában vergődött.

– Haldoklik – mondta megilletődötten. És könny szökött a szemébe.

– Azonnal indulnunk kell! – határozott a legbölcsebb: a sün.

És elindultak a hírhozó temetésére.

– Mindenképpen meg kell tudnunk, mi az üzenet – szólt a csiga.

– Nem hagyhatjuk cserben egy erdő lakóit – helyeselték mindannyian.

– Ahogy gondoljátok – bölcsködött a szél, egy féltekére elegendő levegőt préselve magába. És takarodót okádott a gyász-gyülekezetre.

Minden fa belesikordult. Ám a kis had folytatta útját.

– Bármilyen erős vagy: a házunkat nem veheted el. Örököltük – hangzott lentről. – Idők kezdete óta hozzánk nőtt.

– Az ügyünk, a becsületünk – húzta elő a jelmondatot a sün.

– Hosszú lesz az utatok – gomolygott a szél gúnyolódva, a magasból lesüvítvé.

Visszajelzés

A rózsagyásról kivehető a boltíves hármaskablos ablak. A hármaskablos ablakon át leradarozható a szoba bármely napja. Az íróasztalon ott állomásozik – szinte állandó jelleggel – a fekete írógép. Az író receptes pontossággal naponta reggel, délben, este üdvözlő feleségét. Legtöbbször írás közben – mert épp akkor hozza be a kávéját, köhög az anyós, vagy a legporhanyósabb az omlótészta.

Széles ívekkel püföli a billentyűk katonáit, rója a sorok fegyverzetét. A novella témája az ember jellemzése.

Miután minden gondolat kivetítődött, az író felhagy a gépeléssel, kimegy egyet járni az utcára. Az emberek általában előre köszönnek és a háta mögött beszélnek.

– Milyen kár, hogy a próféta csak másoknak tud tanácsot osztani – mondja valaki.

Az író hazamegy, és leemeli a polcra egy klasszikus bölcselő könyvét.

Emberek között

1. tétel

Nagyvárad, hétfői 1 óra.

Az acsarkodó tél részletekben jelzi érkezését. A nagyállomásnál árad az emberoszlop a csomagrengeteggel. A hangszóró fülekhez továbbítja az örömhírt: érkezik a vonat. Az emberek arca megváltozik, a várakozás szigora felenged, és követi a készülődés izgalma.

Igyekszenek fölszállni. Helyet kapni. A vonatkozás mintegy négyórás.

Ilyenkor mindenki szívesen megereszti a szó-kimondás fonálát, kanyarít egy szeletet életéből, régen őrzött emlékeiből.

Mellettem középkorú vasutas pár. Szemben valamivel öregebb könyvelő szülők. Az elején kissé fagyott hangulat orcátlankodik. Aztán lassan fölenged, mert valaki pályájára röpíti a szót.

– Miért állunk már 5 perce?

– Valószínűleg történt valami.

– Az nem... lehet...

– Akkor értesítenének!

Bórkabátos szemüveges nyit be:

– Azt hiszem, történnéhetett valami – mondja, és helyet kér.

– Tessék – fogadjuk mindannyian.

Később kiderül, hogy az aradi Filharmóniánál zenész. Várad születésű, és mégis nagyon megszerette Aradot. Előret vesz elő, s gondosan végigtallózza a napi híreket. Egészséges érdeklődő típus, és nem pökhendi intelligens – dilettáns. Közben a vonat szorgalmasan birkózik a kilométerekkel.

A vasutas férfi panaszkodik a mai fiatalságra, hogy nyitva hagyják a vagonok ajtaját, teleszemelik, éjnek éjadján a vesztegelő fülkékben keresnek szállást... meg egyebet fiatal diáklányokkal.

Aztán előveszem a Korunk legutóbbi számát, és elolvasom a „Rólad van szó” riport-ankétot. Örülök, hogy már annyira közel állunk a problémák megoldásához, hogy fel is merjük tárni, írni is merünk róluk.

Nem kezdek más olvasásába, inkább hallgatom a vasutas emlék-gombolyításait.

– Valami kiszálláson voltam – kezdi jó bő beszéddel, látva, hogy figyelmünket reá irányítjuk –, amikor találkoztam a tatával. Olyan átlagféle volt. Addig kérdeztem a szememmel, míg visszaszólt.

– Mit nézel, öcsém?

(Nem szólok, csak nézem tovább.)

– Talán ismerős vagyok neked?

– Csak úgy... nézem – mondom egykedvűen.

– Mit is kérdezgetlek, hiszen én több éve vagyok nyugdíjas, mint ahány éve születél.

– Nem tudom – vágom rá hitetlenkedve.

– Hej, 42 éve, hogy befejeztem a pályám, öcsém.

Alaposan végigmérem: kardtermet, egyenes járás. Nem akarózik elhinnem.

– Hány éves a tata? – kérdezem kíváncsiskodva.

– 90 éves múltam a nyáron, édes fiam – árulja el búcsúzáskor.

Megkedveltem az öreget. Törtem a koponyám, hogy kitaláljak valami kedves vigasztalót.

– Ahogy nézem, még élél 20 esztendő.

Jóízűen mosolygott. Láttam, jól hatott a prófétáskodásom.

Hat óra felé jár.

Aradot magunk mögött hagyva, szedelőzködni kezdünk.

Egy percig elmélyedek, készítem magam a megérkezéshez.

2. tétel

Akinek nem kényelmes az összkomfortos lakása, nem elég a havi fizetése, nincs megírnivalója – van egy ötletem –, töltsé az éjszakát váróteremben. Aludjon kényelmesebben, mint otthon. S ha nem tud – mert képtelenség –, legalább nézzen körül mély szemmel s éles füllel. Beigazolódik a jól ismert bölcs mondás: színház az egész világ s a pirandellói módosított megfelelő: az egész élet egy színház. Csupán nem lehet újrajátszani, ezért egyedüli és véges.

A reális irodalmi művek attól jók, hogy találkozunk velük vagy hasonlókkal az élet színpadán.

A várótermi éjszakáról kapásból eszembe ötlött Gorkij remek színműve: az *Éjjeli menedékhely*, de gondolhatnék Bródy Sándor *Dadájára* is.

Előttünk az élet – hajtogatjuk banálisan, s nem nézünk a mélyére, holott mi is benne élünk az életben. Mi is alakíthatjuk az életet, s az élet formálhat bennünket. Nem vesszük komolyan.

És ilyenkor rádöbbenünk.

Mert szemben állunk vele, mert élő szemünkkel látjuk, érző fülünkkel halljuk. Hogy mik történnek, mik játszódnak le előttünk.

Ilyenkor pillanatokra meleg öröm fog el, hogy mennyire különbözünk ezektől, akik hetente vagy naponta együtt töltik éjszakáikat, míg mi sötét és hangtalan, meleg szobában alszunk. És unottan fölkatintjuk a villanyt, hogy megnézzük, hány óra, s utána, ha van még idő, nyugtatóval tovább alszunk. Miért nem kattintjuk már föl a villanyt azokra is, kiket nem ismerünk, esetleg nem látunk?

Öröm kap hatalmába – pillanatokra, de aztán lehűl a belső hév, és félni kezdünk. Félelem ül ránk arra a gondolatra, vajon nem ilyenek leszünk-e később, ilyenekké válunk egy hirtelen változás után.

Mert máshová helyeznek állásba, mert nagyobb fizetést ígérnek ott.

Bizony válhatunk, és akkor mások sajnálnak majd. Ezért is nézzünk körül.

Szokjuk az életet, az alsó csörte-tést, a kicsik mindennapjait. Szokjuk: az alvó katona feszes testtartását, ki álmában is a hazát őrzi; a munkába induló munkás kenyérszorítását; a hazaigyekvő tanítónót, kinek szöke hajfürtjei ráborulnak a hátára; a vidékre helyezett fényképész ébren alvását, ki kezére csavarja gépét, és úgy alszik; a vásári árust, aki álmában örül a napi

szerencsének; a bóbiskoló mérnököt, aki óráját átadja társának, hogy költse fel, ha indul a vonatja; az öreg, beteg vénasszonyt, aki idejár bekötöttetni trombózisos lábát (itt valaki mindig megszánja, nem utálkozik); a rendszeres agglégényt; a nincstelen csavargót, aki mindennapos vendég, és reggel itt mosakszik meg borotválkozik. Itt van maga az élet jó vegyesen. A hangszóró megbreszti az embereket, felkészíti a vonatsípra. Mindenki megy a maga pályáján. Közel az állomás.

Kezdődik a nap.

A vonat ütemesen csattogó kerekei elhagyják a város határait.

Vár szülővárosom. Visszavár Nagyvárad.

(Szülővárosomban, Nagyváradon pályázaton díjat nyert prózám)

Kelep

Az égen tulipiros felhők tornyosultak. Rézsútos fény ívelt a hídra, melyen kétirányú forgalom csörgedezett. A kis házikón több ablak kilincselte, mint ahány ajtó tárult.

Itt lakott Kelep a mostani feleségével. A csíkos üveg mezsgyéjén az asszony mástól örökölt gyermekeinek fényképe zsugorodott, csücsörített a szokatlan melegtől.

Kelep telis-teli volt bogarakkal. A fejében egész tisztességes kis bogárgyűjtemény élőködött. Feminális mániája minden asszonyát az öngyilkosságig istápolta. Így nem csoda, hogy a mentő rendszeres házibarátnak számított. Az elmeógyógyintézet pedig valóságos nyaraló, kikapcsolódási agyfürdő.

Az otthon családias, meghitt melegét a borbarátok változatos gőze

girlandozta; az elvált legények komor bússága husángolta össze.

Kelep nagy állatbarát volt. A háromlábú kutya, a hízelgő-húsevő kandúr sosem hiányzott a házából. A napokban kapott egy papagájt, melynek per hecc a Vilma nevet adta – megjegyzendő az Irén, a Vilma és a Samu névről –, reszelősebb nevet nehéz elképzelni.

Kelep nagy békebarát volt.

Amióta megajándékozták Vilmával, állandóan azon iparkodott, hogy a papagájt megszeretteti a tiki-tarka kandúrral.

Egy idő után elérte, hogy Vilmának egyes komplexusait kiküszöbölje. Csakhogy ez nem nyugtatta meg, bár a madár akármikor unzenszén rászállt Kelep fejére (ezen ő nagyokat harsonázott elégedettségében). De a fő cél, hogy a papagáj a Kelep parancsára repüljön rá a kandúr farkára, sehogy sem tűnt kivitelezhetőnek. Kelep könyitott a mesterségek jó tucatjához. Így mindig akadt (az Úr állatkertjében) egy pénzes naiv vagy bájos kis naiva, akinek épp elromlott a tévéje, hörgött a rádiója, kimelegedett a hűtőszekrényre. Ilyenkor éretlen szegfűszeg módjára felkeresték a házigazdát és leszurkolták az előleget. Kelep többnyire ki is szállt avatott szakértő külsővel és néhány szükséges szerszámmal (csavarhúzó, csőfogó, csipesz, forrasztópisztoly és egyéb kellékek kíséretében). És addig rosáltatta a lámpákat, forrasztgatta az ellenállásokat, amíg meg nem jött a kép, meg nem szólalt a hang. Volt nagy hencidás-boncidáskodás. A végén már az öröm rőfögött Kelep szemfoga közt. Bevált módszere, olcsón dolgozott, és addig biztatgatta az ügyfelet, amíg meggyőzte. Vagyis ha egy lámpa már gyengécskén szuperált, s a kliens ki akarta cserélni, Kelep bizonygatta,

hogyan az Istenért se tegye, hisz az jobb, mint egy új, tudniillik már jól be van járódva, és vétek kiadni annyi pénzt. Megtörtént, hogy a cső teljesen használhatatlan volt, akkor Kelep saját arzenáljából tett be egy használt lámpát. Így aztán volt kuncsaftja bőven.

Kelep nagyon igényes volt. Kizárólag vidéki lányokra, menyecskékre ingázott.

– Azok nem igényesek, örülnek, ha kapnak egy kis dédelgetést-becézgetést – szokta mondogatni. Bár sokat hitetlenkedtünk, de a tények őt látszottak igazolni.

– Téged csak csodálni lehet, de utánozni aligha! – mondták róla elismerően.

Első asszonya egy gyermekkorából visszamaradt gerincbajjal, szív- és idegbántalmakban szenvedő nő volt. Kelep minden lelkiismeret-furdalás nélkül rendszeresen megcsalta, hisz nem az ő hibája, hogy az asszony nem bírja a diktált iramot. Kelep maga is vidéki lévén jelentkezett a nővel (aki mellesleg tíz évvel idősebb volt nála) egy hirdetésre, hogy elvállalják egy zsidó aggastyán ápolását. Így maradt rájuk a házikó, ormótlan esküvői fotókkal és tájkép-másolmányokkal.

Kelep másik bogaras játéka az albérletesdi volt. Állandóan kiadta az egyik szobát, így keresvén új asszonyt magának.

Egy ideig (kb. 3 évig) eredménytelenül próbálkozott. Az érkező albérelőkhöz képest az asszony ominózus apácának tűnhetett. Volt köztük elvált naiva, szifilitikus korcsma-töltelék, elcsapott diáklány, gyermektelenséggel küszködő kertészlány, megözvegyült egygyerekes vasalódeszka, ápolatlan külsejű, enyves hajú...

Aztán egy nap az egyik elvált nő mérget ivott. Állítólag Kelep miatt. Tény, hogy Kelep megszédítette a

frázisaival, s miután Emő kijött a kórházból, elszőkött vele.

Felesége egy ideig várta, aztán fogta magát, felpakolt egy teherszállítóra, és otthagya Kelepet. Így teljesült Kelep álma, gondolta lelkendezve, övé lehet a lakás.

Egy ideig egyedül élt, hisz Emő sem bírta sokáig Kelep bohém természetét. Az ócskapiacra adogatta el a holmikat, abból tengette napjait. Szeptemberben aztán visszajött Emő, kivirágzott Kelep lakását, és vidéki szigorral akarta rendbe szedni Kelep életét.

– Szép vagyona van vidéken – mondja Kelep, hogy megmagyarázza az asszony kardoskodó viselkedését, mielőtt beavat az ezután történetekbe is.

Nyáron vett egy magnót, valami japán márka. Őszre többször szedte szét, mint ahány adót lehetett rajta megkeresni.

– El kéne adni – mondtam neki.

– Mondasz valamit – gondolkozott el Kelep. – De ezt már nem veszi meg senki.

– Ezt? Tíz üveg sörbe!

– Oké.

Nem akartam hinni a szememnek, mikor eljött hozzá egy nem is akármilyen pasas. És ugrott a magnó.

– Mester, csak egy kikötésem van – mondta szelíden –, állítsa be Monte Carlóra.

– Monte Carlóra? – kérdeztem kétszer is, nem érve a célzást.

Igen, szólt cseppet sem ingerülten. És én megnyugodtam. Ha Monte Carlóra, hát Monte Carlóra.

Hosszasan beszélt a szeretet hatalmáról – és én már tudtam, biztosan szektás.

Kelep hagyta, hadd áradozzon. Fogtam a táskát és elindultam leróni a fogadás-tartozásom.

Most kaptam az értesítést, Kelep benn van az elmeógyógyintézetben.

Szegény Kelep – milyen önzetlenül szedte rá az embereket.

Úgy látszik, emberére, vagyis aszszonyára talált. Emő idegei jobban állják a túlterhelést. Meg a gyerekek is apa kell.

Csütörtökön lesz két hete, hogy bent van.

– Folyton vízióim vannak – mondta merev szemmel. Minden éjjel felszeleletek egy nőt, aztán fehérbor kíséretében nagy élvezettel elfogyasztom.

– Az orvos tudja? – kérdezem.

– Ma közöltem veled.

– És?

– Engedett.

– Hogy értsem?

– Holnaptól a géphez tesznek göcsörtös farönköket fűrészelni.

Szegény Kelep, hogy kifogtak rajta. Pedig milyen önzetlenül szedte rá az embereket.

Öreg csend

Ilyenkor télen már minden az éjszakát várja. Megfeszül a csend. Csak a szél incselkedik egy-egy szárítón felejtett ruhadarabbal.

Valaki álmat bontó erősen zörgeti az ajtót. Ez csakis rokon lehet. Ezekben nincs fikarcnyi tapintat. Az ajtó nyílásával tévészerűen betoppan a hang s a kép:

– Képzeld, még mindig nem jött haza. Meg kellene keresni és behozni. Hiszen ismered, ha megbántják, sem szól semmit. Nagyon önérzetes, csak elmegy s berúg. Hű, de jó meleg van itt nálatok. Boriska, mit néztek? Filmet, érdekes? Majd később kimegyünk, vagy hagyjuk, majd hazatánorog.

– Nem. Azonnal érte megyünk. Megfagy, ha kinn hagyjuk – mondom határozottan.

– Jobb lenne. Legalább vége lenne.
– Ne beszélj így! Együtt laktok. Már húsz éve.

– Döglene már meg.

– Hogy megszabadulj tőle. Mi?

Félcizmányi vastag a hó, kockacukorként ropog a lábunk alatt. Olyan tömény a köd, hogy be lehetne festeni. Alig találunk rá. Egy szokatlanul nyüzszítő, fehér gombolyag ott vergődik körülötte. Kétségbeesett kiáltásai belehasítanak az öreg januári csendbe. Mackó az – a házvédelmeső komondor. Jöttünkre látni valóan nyugodtabb lesz. Szinte szakfigyelemmel követ, amint átfogom a férfi vállát. Teste esetlenül nehéz. Folyton összeakadnak az ormótlan csizmák.

– Jó kutya. Én jó kutyám, én igen jó kutyám – dörzsöli a szavakat kelletlenül, alig érthetően egymáshoz.

A férfi hat évet szolgált a fronton. Gépfegyveresként. Ott billentette meg egy erőszakos légnyomás. Azóta gyakran felidézi. Mégis hálás a sorsnak, hogy megmenekült. Amikor hazajött, az egész század nevében jelentkezett. Ő volt az egyetlen, akit viszontláthattak. – A legnagyobb kitüntetés az, hogy túléltem – büszkélkedik, ha faggatják.

– Nincs nekem rossz emberem. Mindenki tisztel, munkám után megbecsül. Soha nem verekedtem. Ellenségem sincs. Nem tudok felejteni. Megtörténik, hogy többet iszom. Géppuskás voltam. Részt vettem a végső csatában is. Mikor az oroszok visszafoglalták a hidat. Ott buktak a németek. Nem volt élelem. A lakosságnál voltunk elszállásolva. Végigharcoltam a háborút. Jött a repülő és dobta a parancsot: „A szövetségést lásd el szállással, élelemmel!” Túrhetők voltak hozzánk. Cigarettaért, óráért kaptunk kenyeret. Szörnyű üzlet a háború. Mindig kaptuk az utasítást: Támadni! Visz-

szavonulni! Nem értünk rá unatkozni. 63 éves vagyok. Békés öregséget szeretnék. Öregségemre csendet a millió zaj után.

Fölsegítem az ágyra. Lehúzom a csizmáit. Csapzott a haja, fehér bajsza véres.

– Le kellene mosni – szólok ki a konyhába.

– Hagyd úgy, hadd lássa, ha felébred.

Beleremegek, ha elgondolom: mióta összeköltözött a nővel – nincs senkije.

Mese

A Béke álmosan kószált a szobában. Egy házibuli fáradalmait kívánta kipihenni. Felcsillant a szeme, mikor felfedezte az íróasztalon a kinyílt tengeri kagylót.

– Biztos elmentek hazulról – gondolta. És befeküdt aludni. Aztán úgy elnyomta az álom, hogy fel sem rezent, amikor a szél rácsapta a kagylófedelet.

Évek múltán az akváriumban lettek rá ismét a kagylóra. A házigazda fia feszítette fel a fedelét. Mindenki elámult, midőn a háború lépett elő monokli-izmokkal.

Jelenés

Történt Európában.

Miután a világ majd kétezer évet a naptár szerint is végigélt; átevickélt két világháborún és ki tudja, hány jelentős eseményen.

A huszadik század kellett ahhoz, hogy egy művész rádöbbenjen, az idő már nem a régi.

Valójában ki csodálkozhat ezen? Annyi mocsok után összepiszkolta

magát. Ki kell mosni és minden rendben lesz.

S a művész, miután kimosta a történelem minden szennyését – mely az időre ráragadt, beleköltözött, mint a kullancs –, kihúzott egy zsinórt s kiterítette száradni.

Ez a francia vizionárius – vízió élő – művész Salvador Dalí.

Mebarka, a szobrász

A szobrász éjszakákon át tervezgetett, és mindennap újra kezdte szobrát.

1.

Első nap ki se ment a műteremből. Meg volt győződve róla, hogy a külső hatások befolyásolhatják, még ki is zökkenthetik az elképzelt tervéből. Elég, ha találkozik valakivel, vagy ha nem találkozik senkivel. Ha észreveszi egy idegen vagy nem köszön rá egy ismerős.

Előkaparta a megmaradt száraz agyagot, és átnedvesítve megpróbálta gyúrni. Az anyag szelíden engedelmeskedett, s a szobrász formálni kezdte: az emberformát. A lábak egész jól sikerültek, de a fej sehogy sem illett hozzá.

Egy adott pillanatban a szobrász már érezte, hogy az agyag szoborra hasonlít.

Ám belül valami szánalmas ízű édesség kerítette hatalmába.

Fogta a szobrot, és szétzúzta munkáját.

2.

Második nap telefonon egy kohót rendelt.

Aztán lerajzolta az elképzelt szobor tervét. Ez már jobban sikerült.

Mire meghozták a kohót, éj lett, és a szobrász belefáradt a várakozásba.

3.

Harmadik nap egy újsághirdetést adott fel: „Ép testű, egészséges gondolkodású egyént modellként alkalmaznánk.”

Még aznap rengetegen jelentkeztek. De a szobrász egyiket sem talála egészen megfelelőnek.

Nyugtalanul feküdt le megtérni.

4.

Valakit mégis alkalmasnak vélt.

Megkérte az illetőt, hogy vegyen fel valami teljesen szokatlan helyzetet. Ő még egy kicsit igazított rajta. Ekkor érezte, hogy megtestesített elképzelését látja. S hogy véletlenül se hibázza el, lefényképezte a művet. Most suhant át agyán, hogy még tökéletesebb is lehetne a szobor. Mondjuk, ha kissé átszellemülne a modell – legalább addig, amíg ő ránéz. Ezért fölkerlte, hogy lépjen be a kohóba. A modell meggyőződéssel követte mestere utasításait, cseppet sem habozott.

Amikor kiemelték, valódi mű volt, nyoma sem látszott rajta az életnek.

Azt mondták, arcán az elgyötört kín Krisztusra emlékeztetett.

Itt megszakadt a vízió.

5.

Így született meg a véletlen szobra.

6.

A szobrász arcára napról napra egyre több és mélyebb barázdák rajzolódtak. Fojtogatta a határidő.

7.

Vasárnap megszokott helyén ült. Amikor...

Amikor tekintete a tükörbe tévedt.

Megpillantotta azt a pozíciót, ami időök óta hajszolta.

Agyagot gyúrt és megformálta önmagát.

8.

Másnap megtépett fáradtság béklyózta. Megszállottan nézte magát és műveinek tükörképét a tükörben.

Váratlanul megmozdult egy szobor, és kérte mesterét, hogy ő már messze híres, több díjat nyert, és úgy érzi, feltétlenül tartozik vele, hogy a szülőanyja támaszkodjon ezentúl órá. Hiszen rengeteget gyötörte ő is a mestert, amíg megformázta.

A kezét nyújtotta és megindult felé.

Aztán megszakadt a vízió.

9.

Reggel a szobrász nem emlékezett, hogy a Danaida szobra volt-e, vagy A Gondolkodó.

Hosszas visszaidézés, tépelődés után mégis A Gondolkodót látta élesekben maga előtt.

Tehát ő volt – vagyis én voltam – állapította meg erős meggyőződéssel.

10.

A következő nap mély kikristályosodás útjai bizsergtek egész lényében.

Mebarka elindult és leszállította a megrendelt alkotást. A határidő nem szenvedett csorbát.

Szemlélet

Romhányinál rosszindulat rímet hiányolni.

Örkénynél csak fitogtatás poént überolni.

Ha Jókait fölkerették volna, írjon egypercest, valószínűleg tiltakozik. És békülékeny hangon ennyit mond:

– Uraim, nekem percek alatt családregény-témák dinamitozzák az agyam.

Ha Örökényt fölhatalmazták volna, írjon családregegyet, azzal védekezze:
– Barátaim! Ma többnyire egyperceseket írunk és családregegyeket élünk.

Ezek szerint Jókai óta csak az egyenlet tagjai cseréltek helyet!?

Vagy a türelmetlenség is „felnőtt” bennünk?

Vitairat

!Szólj hozzá!

Az utcák itt is vízszintesek. És függőlegesek a házak. Síneken gurul a villamos. És felette áramot adó vezeték feszül, mereven, megszokottan, mint minden vezeték.

Kétoldalt gyalogjárón közlekednek az emberek.

Itt magasabb az aszfalt.

– Nézd, hogy néz! Ismered?

– Igen. Volt tanárom. Mindig üdvözljük egymást. Egyetemen tanít most.

– Nézd, milyen!?

– Jó ember. Megrögzött optimista.

Azt szerette volna, hogy mi legyünk az ő örökösei, az optimista örökösök.

– Egész eredetien hangzik.

– Volt egy nagy szövege: „Fiaim, a rossz oly rövid, hogy nem érdemes elkeseredni. A maszk kényes az időre. Ne vegyük fel, még rajtunk ragad.”

– Mégis... olyan különös. Olyan, mint egy bábu. Mindig nevet.

– Szerinted, miért tanít mégis egyetemen?

– Azt hiszem, őt kellene kiállítani a térre szobornak. És azt írni a talapzatra: „Így kell elviselni a nehézségeket. Ilyen jóindulattal.”

– Biztos vagy benne? Véleményem szerint inkább meghibbant.

Továbbmentünk. Itt is, ott is plakátok hívogattak a színházi előadásra.

A tizenegyedik parancsolat – nagyot ígérő cím.

– Tízet még kölyökkoromban belém vertek. Akkor úgy tudtam, nincs több. Vajon mi lehet a 11.?

– Ismered a darabot?

– Mesterházit igen, a darabot nem.

– Úgy mondják, túl optimista.

– Nem tesz semmit. Azért megnézhetjük – válaszoltam, mikor elővettem a Pilinszky-bérletet.

Szociográfia

avagy A Nagy Leszámolás

Álom az álomban

A második világháború zárótétele idején egy frontkatonának sikerült személyesen is találkoznia a háborúval. Civilben, újságíró lévén néhány kérdést intézett a vendéghez.

– Miért tartóztatta le a békét? Mint a krónikás beszéli, apai részről testvérek.

– A krónikás többnyire igazat mond. A helyzet az, nagyon felgyülemlett a fegyverarzenál, és a konfliktusok is igen elmergesedtek.

– Tisztában van azzal, hogy a kontinensek többsége Ön ellen hadakozik?

– Tudom, én megszoktam, hogy kevesen tapsolják a tetteim. Ezért voltam kénytelen bilincset tétetni a béke kezére és szigorú kísérettel egy távoli szigetre száműzni.

– Ez azt jelentené, hogy Ön halhatatlanságra vágyik?

– Már születésemkor halhatatlanságra ítélték, de időnként az én mandátumom is lejár. Ilyenkor visszahívnak és elküldenek regenerálódni.

A fenti nyilatkozat után nem sokkal csoda történt.

A békének sikerült meggyőzni a sziget lakosságát zseniális szándékáról. A háborút ugyan nem sikerült

elfogni, de meg kellett elégednie néhány aprócska területtel.

– Ebbe nem nyugszom bele – mondta az egyik tudósítónak.

A béke pedig azóta az öt világrész milliárdjainak biztosítja a jólétet, az élet páratlan gyönyörűségét. Bár még csak ötéves megbízásokat kap, de a felsőbb szervek már azon tanakodnak, hogy életfogytiglan teljhatalommal ruházzák fel.

Presztízs

– karriertörténet –

Hogy jó dolgom van, az túlzás. Állandóan folynom kell. Még éjszaka is. Pedig a falu legjava ilyenkor alszik. Mi a fő vesebirizsgálóm? Egyhangú a munkám. De mióta eszem az eszem, egyfolytában ezt csinálom. Már egész remekül csípem a dolgot. Mégis állandóan tovább képzem magam.

Feljelentést intéztem az önkormányzathoz. Vizsgáljanak ki, miért nem jár nekem a szabad éjszaka?

Ki is szálltak. Maradéktalanul. Majd szétrepedtem, mikor észrevettem a két tízhengeres díszpárnást. Először csak messziről nézegettek. Mustrálgattak. Talán félték, hogy túl gázos vagyok. Vagy családi környezetem fidezgették. Szemüveggel diskuráltak.

Pedig nélküle is láthatták, milyen remete vagyok. A közelben ritkán találkozom egy-egy eltévedt tócsával. Esőzésekkor. De forrás – csak én vagyok. Valószínűleg megszállhatta őket a humánus szánalom. Egyre közeledtek, felém mutogattak. Erre megszaporoztam az iramot. Úgy köpködtem, hogy a tekebajnokságon dobogós lehettem volna. Annyira belejöttem, hogy nem bírtam volna alábbhagyni. Na de mire jó az embernek az intelligenciája? Megkóstoltak, kóstolgattak.

– Különleges íze van – nyelt belőlem a kék galléros. – Meghiszem azt – gondoltam magamban.

– Ha nem csalódom, gyógyhatású – fitogtatta a ragyás képű. Ettől elillant a vesebajom.

– Megérdemelne egy komolyabb tanulmányozást – erősködött a legalacsonyabb –, még a térképen is feltűn-tethetnénk.

Végre a várt elismerés: a nagy álom – gondoltam bizakodóan.

– Megálljunk! Mintha homokos lenne. Ahogy behajoltam, a fogamhoz koccant – méltatlankodott a foghíjas ragyás képű.

Jó, hogy nem a vesédhez. Még hogy én homokos? Na és? Messziről jövök. Mit tudja ez, milyen nehéz olyan mélyről feltörni. Téged már rég megkopasztott volna ez az agyagos föld. Elvárnák, hogy közben borrá is változzam.

– Megmerítsem a kísérleti lombikot? – kérdezte a melléjük beosztott biztonsági.

– Nem szükséges – vágta el a fontoskodó.

– Csak közönséges homokos víz – zárta le karrierem a foghíjas.

Ez nagyon fáj. Na megálljatok, majd kifogok én rajtatok! Összeszedtem minden eszem s erőm. Hirtelen megálltam. Láttam, megrémülnek. Aztán ismét vizsgálgattak, vizsgáztattak.

– Te, ennek boríze van. Ízlelgesse-tek – így a kék galléros.

– Ez sör. Nézd, habzik – ámult a másik.

– Lila gőzöd sincs a szeszfélékhez. Nem csodálkozom, hogy a múltkor kenderből akartál pálinkát főzni. Mindentől hamar huzatot kapsz, aztán egyszer majd kilyukasztod a kötelet – igazgatta helyére a szavakat a ragyás.

– Nyolcvanfokos kisüsti. Tudod, mi jár ezért: fizetésemelés meg prémium. Érted?

– Egyik sem töltött meg egyetlen üveget sem? – érdeklődött a vándor a forrástól.

– Nem volt náluk. Szerencsémre, akkor már fölvették a jegyzőkönyvet. Úgy bespricceltettem őket, hogy vétek volt nem látni. A sok keverttől egymásnak estek.

– Verekedtek is?

– Már nem tudtak. Csak támolycgok tak meg simogatóztak.

– Így lett ismert, híres forrás?

– Azóta megbecsült helyem van. Minden térképen rajta vagyok.

– Mi a titka ennek?

– Minden sikerhez egy morzsa csoda kell. Na meg intelligencia.

Reklám akciósan

– Az egészséget hoztuk itt ma el önök közé. Hogy lássák cégünk nagylelkűségét, ma ingyen kipróbálhatják, tapasztalhatják termékeink – bátran kijelenthetem s büszkélkedhetem vele – páratlan, azonnal működő hatását. Mostanában tele van a sajtó, a rádió-tévé, hogy mindenki nyakfájásra panaszkodik. Ugye önöknek is fáj a nyakuk? Remélem is. Na, kinek fáj napok óta? Egy-két személyen bebizonyítjuk a szer jótékony hatását. Senkinek? Az nem lehet.

– Pedig egyszerű a magyarázat. Tudtuk, hogy tetszenek jönni, és mi készültünk.

(Hitel) tudósító

Az újságíró nem ment ki riportja színhelyére. Nem beszélt alanyával. Hanem vette a telefonkönyvet. Felütötte, rábökött egy névre és feltárcsázta. Szerencséje volt, épp egy nő vette fel a kagylót. Miután hosszasan megismerkedtek, beajánlotta magát.

Az eset sohasem tudódott volna ki, ha Pé Es nem fogad Pé Essel, hogy rejtett kamerával lefilmezi az újságíró egy napját és szöveget ír hozzá.

Természetesen másnap sok-sok fényképpel jelent meg a riport.

Kánikula

A buszban tumultus. Lépésben halad a déli batár. Két hölgy beszélget. (Vajon kik ők?) Egyikük zsebkendőt venne elő. Blézerje zsebében matat. Nem találja... Tovább kutat, de... Nincs eredmény.

Következik a blúza zsebe. Nincs eredmény. Eszébe villan, hogy alatta már illetlen lenne. Hiszen ott már a csupasz melle. Nadrágja zsebében találja meg, amit a többi zsebében hiába keresett: a karszalagját.

Megkönnyebbülten szétkiáltja:

– Kérem a jegyeket, bérleteket.

A mosoly egyesek arcán hirtelen pirosra vált.

Nem cinizmus

Kopognak. En jön be.

– Te szerb zenét hallgatsz? – szörnyülködik.

– Miért ne? Csupa ritmus.

– Azok ölték meg a nagyapádat.

Vagy nem szeretted nagyapát?

– Nem ismertem.

– Az emlékét sem tiszteld?

– Nincsenek tőle...

Abszurd

A légy nagyon merész rovar. Meredek dolgokon is képes hajmeresztő bravúrokra. Pillanatok törtrésze alatt kihoz a sodrunkból, de ezen sem rágódik. Bő gyermekáldással biztosítja kellemes békétlenségünket.

A múlt reggel is előzetes bejelentés nélkül besettenkedett a nyitott ablakrésen. Zümmögve róta a köröket. Fitogtatta magát. Nagyon elszomorodott, mikor rádöbrent, hogy a szobában egy lélek sem tartózkodik.

– Mégsem jöttem hiába – gondolta, mert megpillantotta a szobrot. Azonnal le is ereszkedett a nemes faragású nimfa talapzatára. Cseppnyi szünetet tartott és várta a hatást. De a szobor meg sem mozdult.

– Ekkora szemtelenséget! – mérgeződött magában. És lassú léptekkel megindult fölfelé. Minden tudását latba vetette, hogy a csiklandozás eredményes legyen.

– Mégicsak fölháborító! Mennyi a frigid nő – dült-fült.

De a szobor egy pirulásra sem méltatta, pedig hátborzongatóan incselkedett vele. Nagyon nem tetszett a légy arcátlan viselkedése.

– Példátlan! – üvöltötte dühtől remegő hangon. És egy jól irányított mozdulattal agyoncsapta a szemtelen kéjencet.

Az utolsó golyók

Franz Kafka-paródia

– Kezét csókolom – mondta talán K. a kimerültségtől az izgató színben tetsezelgő gömböknek.

– Mi tetszik? – kérdezték azok előzékenyen.

– Nyugtatót keresek – így K.

– Mi vagyunk – incselkedtek a golyóbisok. És habléányokká változva besétáltak K. kimerültségtől reszkető kastélyába audienciára.

Riport-novella

Verőfényes nap köszönt a panel-óriások nemesen ívelő családjára. Tavaszi fényfürdő – mondhatnánk, ha nem decembert íránk.

A januárnak foga lesz – jövődöli mellettem a kopaszodó, pödört bajszú bácsi. Aztán megérkezik a 17-es autóbusz, és már röpit is Gulliverékhez.

Megérkeztem. Bekopogok a bim-bamcsengőn. Ötletes, finoman árnyalt, nyugtató hangja figyelmezteti a ház lakóit, valaki érkezett.

Egy perc sem telik el, és ajtót nyitnak. Székkel kínálnak, mikor fölfedem jövetelem célját.

– Mi csak vendégek vagyunk – árulják el a nagyszülők, mikor kissé belefelejtkezem a kérdezgetésbe.

– Az unokánk lakik itt – mondja a nagymama.

– Csak most jöttünk ide, hogy vigyázzunk a dédunokára – toldja meg egy szűk arasszal a fehér hajú tata.

– A fiatalok hol vannak? – érdeklődöm.

– Odavannak külföldön.

– Elmentek egy hétre – kapcsolódik a társalgás fonalába a nagypapa.

A felesége azonnal mentegetőzni kezd:

– Tudja, nyáron akartak, de most jött meg az útlevel. Mondtam nekik, menjetek csak nyugodtan, vigyázzon én addig a gyerekre. Menjetek, míg fiatalok vagytok.

Nem lehet nem észrevenni a kis lakás tip-top modernségét, hol van már a zsúfolt világ, hol a fényképekkel

teleaggatott falak? – egy-két ízlésesen elhelyezett kabalababa, kovácsoltvas gyertyatartó vagy miniatúr kézi szőttes, és mindjárt kész a díszítés. Az asztalon kerámiaváza két szál barkával, és egy színes csendélet. A kis bútorok is szívesen dicsekszenek ötletes ízlésességükkel. A tévészekrény vitrinjében népi motívumokban gazdag szőnyegecskén bronzlő emeli magába mellső lábát. Körülötte cigarettásdobozok, mint bástyaoszlopok.

– Ez a kisebbik szoba – invitálnak beljebb. Öröm cikázni a szemükben, mikor kimondják: – Itt a dedunoka.

Valóban, fél év körüli fehér csöppesség kandikál hosszú pilláival felénk. Cuclít majszol és kitartóan figyel – nagy kék szeme alatt pajkos kis ajak huncutkodik. Alaposan szemügyre vesz, és elszontyolodik, mikor pát intek. Visszamegyünk a másik szobába. Folytatjuk a beszélgetést.

– Mi a véleményük a panelről? – kezdem a vallatást nagy igyekezettel.

Először a nagypapa szólal meg: 74 éves nyugdíjas.

– Szép, szép, de nem tudnék itt megöregedni.

Tetszik a tréfálkozása. Közelebb toloom a mikrofont.

– Túl feszélyeztet, vagy hogy mondjam – kényelmetlen ez a nagy kényelem. Én már csak ahhoz vagyok szokva, hogy folyton tegyek-vegyek, járkáljak.

– A fiataloknak való – szól közbe a nagymama. – Ők jól érzik itt magukat.

– Megszokják, hogy fizetnek a kényelemért, mi meg mindig magunk csináltuk, így szoktuk meg.

– Csak vendégnek jó lenni, de annak sem sokáig.

– Mi már csak azt szeretjük, amit rég megszoktunk.

Az idős nagyszülők fiatalos, őszinte szó-kimondással beszélnek. Rend-

kívül érdekel a véleményük, s főleg az, hogy mi építette föl bennük ezt a tévelygőnek tűnő hozzáállást.

– Miben tetszik látni a különbség negatívumait? – fogalmazom meg a kérdést.

– Én már a 74. évem felé járok, mégis hiányzik a mozgás. Nem tudnám megszokni, hogy megeresztem a csapot és pohárba engedem a vizet. Hiányzik, hogy elmenjek a kútra, még ha a vezetékre is, és vedrekkel hozzam a vizet, jó érezni, hogy van még erőm. Meg ilyenkor télen megszoktam már a hólapátolást, az udvarsöprést, tavasszal pedig hiányzana a kert, a kapa, az ásás. Igaza van a feleségemnek, mi már nem tudnánk itt élni.

Megkedveltük egymást. Nagyra értékelem őszinteségüket, ha nem is érték egyet velük mindenben.

– Leszaladok egy kis sörért – mondja fiatalosan a nagytata. És üvegeket vesz magához.

Próbálok véleményt formálni a fiatalokról, akik talán épp most utaznak a Duna alatt száguldó metróon. A könyvespolcon néhány könyv, a legszükségesebbek, ha lehet ilyen mondani egyáltalán. Stendhal, Mikszáth, Hemingway, Kafka *Amerikája* és Boccaccio művei mellett angol társalgó, gépkocsivezetés és néhány szótár.

Az ablakból követem, milyen egyenesen lépked a tata. Az úttesten egymást követően kanyarodik be valami feltűnően szemrevaló, különös luxus-kocsi és egy megszokott külsejű fuvaroskocsi. A gyermeksereg az előbbi elé tolong, külföldi cukorka reményében, a nagytata pedig a fuvaroskocsi felé irányítja tekintetét.

Valószínűleg fiatalkori emlékei szépülnek meg ebben a pillanatban. A lemenő Nap áldozóban.

Mesélj, öreg, hallgatunk

Kint esett. Nagy cseppekben.

Az este halk volt, csak itt-ott zavarta meg egy-egy siető alak kabát-suhogása.

Eszembe jutottak G. szavai: – Úgy imádok sétálni az esőben. Esernyő és kendő nélkül, csak úgy hajdonfótt.

Mennyire remek volt velem a hársillatot ízlelni késő este.

Hetente eljövök hozzájuk. Olykor tiszteletbeli családtagnak vélem magam. Elbeszélgetek az öreggel, figyelem, hogy tisztul benne az öregség, ha a háborús történeteit mesélgeti, ránézek forradásos kezére, melyen repeszdarabok útját őrzi, ilyenkor még az asztmája is kíméletes, talán megfeledkezik a szüntelen fojtogatásról.

A maroknyi szobában cigarettacsíkok kígyóznak a plafonig s vissza. Eltakarnak egymástól, aztán szétfoszlanak, és ismét jól látjuk egymást.

A gondolatok nem csomósodnak, mint a szürke füst kígyók.

Az unoka karján a kisportolt izmok kétélként feszülnek.

Ő is hallgatja a nagyapát. Pedig már betéve tudja minden történetét.

Az öreg közben kávéval melegít: – Meglátjátok, ez jó erős lesz! – biztat mosolyogva. – Mostanában nehezen alszom el – mondja kissé panaszkodva.

Ránk néz, hogy nem alszunk-e, aztán folytatja.

Megisszuk a kávéval, jó fekete: mint a hosta most keltünk volna.

– Aztán a parancsnok meghívott sört inni. Nagyon bírta. Maga mellé tette a hordót, aztán szólt a csaposnak, hogy töltsön. Ahányszor kiitta, annyiszor kellett nekem is innom. Egy idő után éreztem, hogy puffadok. Fogtam a poharat s betöltöttem a sört az ingbe. Meghívott, nem lehetett

megsérteni. Így csak kiürült a hordó. Különben megbetegedtem volna.

– Erre iszunk – vette elő a szekrény mellől a pálinkás üveget.

Valódi kisüsti. Ez megoldja az ember nyelvét. Még a magány is megfésülködik tőle, megmámorosodik és meg is fürdik benne.

– Egészségekre!

– Egészségére!

Egy kortyra fölhörpintette. Összehúzta a ráncokat, s tovább mondta.

– Volt ott egy szerencsétlen árva fiú. Ott ismerkedett meg a feleségével. De ítélet volt ellene. Sosem derült ki, miért. Nagyon szerették egymást. A háború után akartak összeházasodni. Galambocskának meg lovacskának becézték maguk közt egymást. Olykor kértük, olvasson fel a levelükből, ritka optimizmus levegőjét árasztotta ránk, és ő készségesen teljesítette is. Megszépítette a valóságot körülöttünk. Egy nap elvitték a fiút. Nem hallottam többet róla. Ó, sajnáltuk ám nagyon. Mégis, megúsza. Talpraesett egy kölyök, láttuk ott is azonnal. A kezén találta a golyó. Azon nyomban elvágódott, mint a többiek. Éjszaka sikerült átvergődnie, úgy jutott el a kórházig.

Tegnap költöztek ide a megárvult Pali-házba.

Délelőtt jöttek, megtudta, hogy itt talál, ő hozta ezt a nyakkendőt. Két fia van – mondta. A bal kezét ma sem tudja használni. Egészséges élet-pártyi. Valósággal rajong a családjáért.

Az öreg felemelte tekintetét. Szeme bogárméretűre szűkülte. Az eső dühödten záporozta (sorozta) az ablaküveget.

Hirtelen végigdőlt. Arcáról megindultak lefelé a cseppek. Ziláltan kapkodta a levegőt.

– Most csatázik az alkohol a koffeinnel – mondtam az unokának.

Mesterséges légzést gyakoroltatunk rajta, kicsavart vizes törülközőt

tettünk a homlokára. Hozzávetőleg egy órát tarthatott.

Magához tért.

– Eredj, lelkem, vesd meg az ágyam – fordult az unokához. Az ment is.

– Ha nem tudok elaludni, gyakran megcsikolom az üveg nyakát. Olyan szépek tőle az álmaim. Csak az a kár, hogy nem igazak.

Kinn szakadt.

Minden elnéptelenedett: a szobákban megteltek a fészkek. Bennünk erősödött az óraketyegés.

„A képzelet bábjátéka”

Kis léptekkel közeledett a folyóhoz, lassan, nyugodtan. Bedobott egy követ a folyóba, s elmélkedett. Megpróbált visszagondolni a fizikában tanultakra, s figyelmesen figyelte a követ, amint süllyedni kezd, s körülötte kisebb-nagyobb hullámkörök rajzolódnak. (Az egész hol hullámvölgyre, hol hullámhegyre emlékeztetett.)

Olyan figyelmesen szemlélte ezt a jelenséget, mintha kételkedett volna a fizikában, s most maga szeretne megbizonyosodni az igazságról.

Figyelmesen követte szemével ezt az egyszerű kísérletet, s igyekezett minden idegszálát erre összpontosítani. Megvárta, míg a követ elnyelik a folyó fodros habjai, míg eltűnik s láthatatlanná lesz.

Majd kiegyenesedett, s mintha mi sem történt volna, mindent elfelejtett. Az egész fizikát kiverte a fejéből.

Kellemesnek érezte a levegőt, s örült, hogy a nap sugarai óréa is letekintenek, játszadoznak kabátján, kezén, néha még az arcán is lehet-könnyed játékot bohókáznak. Megállt a parton, s belebámult a folyó sárgásbarna vizébe.

Először tovább akart menni, ám valami erő kezdett elhatalmasodni minden részében, érezte ólomként ránehezedő erejét, s még bosszankodni is kezdett.

Érdekes érzés volt.

Először mélyen véresre marta, de nem sokáig, aztán pedig egyszerre ez az érzés könnyeddé, kellemessé változott. Olyan, mint mikor a macskát magadhoz emeled, s az fájdalomosan megkarmol, de szemhunyasnyi idő múlva már dorombolni kezd, s megnyalja a kezed, belátva előbbi oktondiságát... Olyanok voltak a folyó hömpölygő hullámai, mint a nyitott könyv. Először összefutnak előtted, mint a betűk, de amikor figyelmesebben nézed, érdekessé válnak, kikristályosodnak előtted a részletek.

A hömpölygő hullámok betűkké vagy festményekké, még inkább filmekké változtak. Peregtek az események, mint a filmvásznon. Változott a szín, változtak a szereplők.

Mielőtt eljött volna, az is felvetődött agyában, hogy unalmas lesz a séta. De a másik életérzés is ott bujkált-kergetőzött lényében.

Ezért döntött mégis a séta mellett, nem akarta becsapni önmagát. Sok minden eszébe jutott, ami máskor nem is jut olyan könnyen az ember eszébe.

Szeretett ábrándozni, hitt álmai beteljesülésében, szentül hitte, hogy egyszer meglepetésszerűen majd valóra válnak.

Furcsa módon tudott parancsolni magának, csak azt idézte fel, amit akart. Máskor, mint általában, „a jóval jön a rossz is”. Ilyenkor megállapította: „Nincs jó és rossz, csak vegyes van. Minden vegyes.” S ez az igazság. Ez a reális, ez a természetes, ez a legtermészetesebb, ami egyáltalán létezik ezen a világon.

Minden eseményből csak a lényegre törekedett, csupán ez hatott képzeletvilágára. Szinte mindegyik után megállapította: ez helyes volt, s miért, ez ostobaság volt, s miért.

Már a jövőbe látott: a jövő szereplői és eseményei kerültek sorra, amikor hirtelen elkezdett fájni a feje.

Ez elég volt ahhoz, hogy kizökentse előbbi világából, s így minden könyvszerűen és teljes tartalmával, a megtestesítő szereplőkkel a távolba tűnjön.

Eltűnt, bezárult, titokban tartva a jövőt, a kifürkészhetetlen következő életszakaszt, nem engedett szempillantásnyi betekintést sem.

Korszellem

Eretnek hirtelen heveny szúrást érzett északi agyféltekéje jobbik lebenye tájkán. Mikor a kezdeti nyilallás akupunktúrás morzézássá fejlődött, kénytelen volt otthagyni az értekezletet.

– Elnézést kérek, de rám jött az ihlet – mondta előzékeny mosolyt erőltetve arcára.

Aztán hazahajtatott bérelt luxusjachtján, és hozzálátott megírni, Homéroszról mit sem tudva, vagy szántsándékkal memóriájából kisatírozva, a minősíthetetlen színvonalú *Odüsszeát*.

Ténykép az Európa-parkban

Az ég valódi tűzijátékot rendezett. A villámlások óráig eltartottak, apró megszakítások után újra-újra ismétlődtek. Felfrissült a természet.

Bárcsak mi, emberek is okulnánk belőle, és nem a közöny és a megbocsájtást lehurrogó harag ádáz nyilai-

val záporoznánk egymást szüntelenül (okkal és ok nélkül!).

Medly már megfontolt, bár korra, sőt járása sem árulja el, hogy mióta élhet e világban – de már hidegen hagyja a kacérkodó kölyök-kutyahohókás, incselkedő viselkedése, kis ideig elidőzik a leendő játszótárs csapkodó, kajla játék-kezdeményezésén, de a gazdája hívását sem várva – nyomban követi, hirtelen megszorázza lépteit, és csak rá figyelve átveszi az öregasszony betegségtől korlátozott, nehézkes járását. Talán csak kutya-múltjába préseli le ennek a játékosnak, tapasztalatlan kölyök-kutyus emlékét.

A több évtizedes fák lombjai között a rigók zavartalanul ízes matinét trilláztak. Vagy talán a főpróbát az esti hangversenyre?

Emlék és Képzelet

(gyöngy és szilánk)

ÁLOM HULESSEL

Szuly Gyula irodalmi körén voltunk valahol egy vidéki művelődési házban.

Mondom Bélának, eljövételkor, milyen jó érzés lehet neked, hogy ezt a kis irodalmi kiadósdit kitaláltad. Igazi misszió.

Ő nemigen válaszolt, csak arra figyelt, hogy mikor jön a busz. A megállóban is Szuly versét játszotta valami zenekar. Megzenésített versek – ki gondolta volna, ilyen sikert!

Befutott a busz, és Béla fölszállt, én is föl akartam lépni, de hirtelen becsukódott a buszajtó, és hiába vertem veszettül a jelzőgombot, a vezető mit sem törődött velem, csak indított. Nem akartam lemaradni, és gondoltam, majdcsak kinyitja az ajtót, így belekapaszkodtam a busz ajtajába és csüngtem rajta, miközben a busz

ment, csak ment. Azon gondolkoztam, vajon milyen messze lehet a következő megálló, de egyre reménytelenebb volt a helyzetem. Egyszer csak egy kanyar következett, és én azt éreztem, hogy a busz nagy sebességgel elfordul, én nem engedtem el az ajtót, hanem makacs módon szorítottam. Vajon nem tudja a vezető, hogy én lógok a hátsó ajtón, és arra vár, hogy majdcsak elengedem, mit sem törődik azzal, hogy akár össze is törhetem magam. A kanyarnál a busz akkorát rántott rajtam, hogy én valami iszonyú erővel zuhantam, és kezembem a busz ajtaja. Földet értem egy másik irányban, valami zöld mezőszerű részre, na most mi lesz, szaladt át az agyamon, valahogy el kellene iszkolni, vajon megbüntetnek, vagy a buszvezető rendőrt hív, vagy maga akar elégtételt venni makacságomért.

Legalább egy rejtőzési lehetőséget kell kieszelni, de se ház, se fa sehol, csak a sík mező.

A busz megállt, és várható volt a vezető átkozódása, intézkedése.

Erre fölébredtem.

Újra

Ködös-homályos reggel. A busz a Petárda utca felé közeledik. A pilóta odahajol a mikrofonhoz és beleszól: „Következő megálló a Galamb utca.” Az utasok egymásra villantják pillantásukat.

– Egy éve nem jártam ebben az országban. Átkeresztelték az utcákat? Tavaly még Petárda utca volt.

– Így is lehet mondani – mondja a vezető, és kinyitja a kocsiajtókat. Az utasok, ki-ki vérmérséklete szerint: kiobbannak vagy kirepülnek a SZABAD-ba.

Ezúttal

A természet kegyes volt az emberekhez. Nem váltotta be a média és a sajtó csatornáin beígért nagy veszélyeket, komoly károkat. Elmaradt a fák kicsavarása, a tojásnyi, gyümölcselverő jégeső, a falvakat elzáró kegyetlen árvíz.

Vetület

*4 tételben és élet-térben,
több korszakban, több (élet)-korban*

1.

Játszotta Dosztojevszkijt... Pirandellót...

Szerepei életébe maródtak.

Ellene hangolódtak a körülmények.

Félkegyelmű lett.

Raszkolnyikov – később.

Aztán IV. Henriként viselkedett.

Középkorú. Gyermekai vannak. Ma munkahely nélküli. Nem kap munkát.

2.

Játszotta Dosztojevszkijt... Pirandellót...

Szerepei életébe maródtak.

A körülmények ellene hangolódtak.

Lehet, leesett a lóról.

IV. Henrik lett. Közveszélyes. Őrizték.

Évek múlásával Félkegyelművé vált.

Végül Raszkolnyikov lett.

Gyermekai vannak. Ma munkahely nélküli. Nem kap munkát.

3.

Játszotta Dosztojevszkijt... Pirandellót...

Életébe maródtak szerepei.

A körülmények ellene hangolódtak.

IV. Henrik lett. Élvezte helyzetét. Nevette sorsát.

Később Raszkolnyikov. Meghurcolták. Aztán fölmentették.

– Ártatlan vagyok. Tudtam – bizonygatta igazát.

– Azt hiszik, játszom. Bolond vagyok. Közveszélyes... értitek.

Végül Félkegyelmű lett.

Bizonytalan. És gyermekei vannak. Ma munkahely nélküli. Nem kap munkát.

4.

Játszotta Dosztojevszkijt... Pirandellót...

Életébe maródtak szerepei.

A körülmények ellene hangozódtak.

Előbb Raszkolnyikov lett.

Aztán ezért IV. Henrik.

Az évek Félkegyelművé tették.

– Egyetlen ember létezik. Én jó vagyok – harsogja dühösen utcahosszat.

Már aggastyán. Unokái vannak. Munkahely nélküli. Nem kap munkát.

– Életem a szerepeim.

Vagy szerepeim az életem?

Mindenki maga döntse el...

Monológ bútorokkal

Egyszerű szoba, megkopott bútorokkal zsúfolásig tele. Lényeges, hogy szembetűnjön a rendetlenség.

Időpont: történhet bármikor vagy akár a háború után, mindjárt.

Szereplő: középkorú (öregedő) férfi, a második (magyarázó) képben a férfihoz hasonló alak.

Amikor megnyílik a függöny, a férfi kényelmesnek tűnő helyzetben hever az egyszerű ágyon. A fény először a szereplőre irányul, aztán, az első szavak elhangzása után, a helyszínt kitöltő bútorokra.

Hang: természetes, néha törede-zett, de mindvégig érthető.

Férfi: Tegnap is elmentem *(fejét rázva)*, pedig gondolhattam volna... *(Hirtelen fényt kap az arca.)* De ott mindig van valami. Azért járok oda mindennap.

Ott jó, ahol mindig történik valami. Ott, ott az élet. *(Hirtelen elkomrodik, felpattan, dinamikus mozdulatokkal hadonászni kezd, rekedtes kitöréssel.)* Utálom az embereket, akik elisszák a pénzt a családjuktól. Egy koszos lebuiban. Utálom az egyformaságot, az nem élet, amit az asszony csinál. Nincs. Nincs. Nem értem... lenyúznád a bőröm is, hajtogatja, mint ha legalábbis süket lennék. Pfu, pfu, ettől menekülni kell. De hogyan? De hogyan? Hát... ahogy lehet.

(Ismét az előbbi hangon.) Utálom a haverokat. A lebuipillangókat. Megkaphatod könnyen bármelyiket. Ha fizetsz. Kölcsönadják kifosztott, izléstelen szépségüket, gondosan kivetovált ártatlanságukat, olcsó szesszel feltűzelt vágyaikat... Ha fizetsz!

Ha fizetsz! (A fény élesen a bútorokra vetődik. A férfi szétnéz. Szemmel láthatóan keres valakit, hogy ne legyen olyan egyedül. Hogy legyen, akit hibáztasson, akire rákenje az egészséget. Tehetetlenül néz minden irányba. Mintha azon csodálkozna, hogy eddig is egyedül volt, a bútorokkal. Hozzájuk beszél.) Milyen jó ezeknek. *(Szünet.)* Nem élnek, nem szenvednek. *(Szünet.)* De, aki él, mind szenved? *(Szünet.) (Energikusan)* A fene egye meg ezt az életet! *(Szünet.)* De... előttem fogadom: többet nem megyek oda. *(Kezét eskütételre emeli. Hirtelen, pillanatokra megmered, amint kezét nézi. Kesernyés hangon megszólal.)* A fenébe is... *(Megborzad.)* Erről hiányzik a mutatóujjam.

*(Látszik, hogy emlékeiben mat-
tat. Szemének többszöri rebbenése
ezt érzékelteti, lassan tudatosodik
benne egy fogalom, visszaidéz egy
dátumot, egy helyszínt, időbe he-
lyezi, feje fokozatosan emelkedik,
a nézőtérre összpontosít, ebben a
dermedt mozdulatlanságban sikerül
visszahoznia a frontéjszakát. Távolról
a harci dörej kavargása mind erősö-
dik, kíválik belőle két sikoly.)* Anyám!
Egy kézzel megyek haza.

Apámat elvesztettem... Anyám,
élsz-e még? *(Megszakad az idézett
kép. Döbbenetes nagy csend... Újra a
férfit látjuk, láthatóan fölka-
varta ez az emlék, majd beletörő-
dve megnyug-
szik. Megszólal.)*

Azon az éjszakán lefagyott az uj-
jam, és pont a mutatóujjam. Hogy
esküdjek így? *(Felemeli a másik ke-
zét, s a látványtól keserű nevetésbe
kezd.)* Bal kézzel? Így nem érvényes.
*(Lángba borítja az utolsó eskü lehe-
tősége.)*

Próbáljuk meg. Talán még elkez-
detünk valamit, még ha a kölykök
fejezik is be. Talán akkor is érdemes.
Esküszöm! Esküszöm! Esküszöm!

(Feláll, az ágy nagyot nyikorog.)

A nyavalyába, még te is nyögsz...
pedig te nem élsz!

*(Most sem nyugodt, az eskü nem
sokat használt. Leül a székre, de
leesik. Ráförmed.)* Mi az?... ki van
itt?...

(Ránéz.) Kitért a lába az átkozott-
nak. Na! Ki veled!

*(Kiviszi s földarabolja, mikor visz-
szatér, a szekrényhez lép. Ráesik az
ajtaja.)*

Az anyád keservét! *(Bezárja.)* Még
ilyet sem láttam.

*(Kezét csípőre teszi s imbolyogva
hátragörnyed, valószínűleg meghú-
zatott valami italt, mikor kiment az
előbb.)*

Mi van? Fellázadtatok ellenem... ti...
tűzre valók! Bizony Isten, megtenném...
(Szünet.)

De belőletek csak egy van. Szóval
összefogtok. Persze, egységben az
erő. Mi, még ti is... Nem elég, hogy
az asszony két hete hallgat. Nem szól
semmit. Annyit se, hogy Nincs. Majd
adok én nektek! *(Dühében megrúgja
az ágyat.)* Ne nyögj, a keservit... *(Majd
a szekrényt is.)* Megint rám esnél...
mi? Nyavalyás?!

(A sarokból sírás tör elő.)

Na, felébredtél. Aludhatnál, míg
anyád megjön. Ne sírj már annyit.
(Szünet.) Igaz! Te is élsz, azért rísz. Kö-
vetelőzől? Enned kellene... de mit?...
Honnan adjak?

*(Idegesíti a gyermeksírás. Ráför-
med.)*

Te kölyök... hallgass... mert mind-
járt... Tudd meg te is, milyen keserves
az élet. Legalább idejében hozzá-
szoksz. Én dolgozok... még sincs mit
egyek, te meg csak... bőgsz. *(A gyer-
mek elhallgat.)*

Végre.

*(Változik a szín. Egy lebu-
jban találjuk magunkat.)*

Egy alak: Megjöttél, Cimbora! Add
a kezed. *(Szünet.)*

Férfi: Megjöttem... jöttem.

Egy alak: Négy deci főrom van.
Nagyon lemaradtál.

Férfi: Hiába, mi már ilyenek va-
gyunk: öregek és változhatatlanok.

(Legyőzötten legyint.)

Egy alak: Hiába, cimbora, mi már
ezek maradunk. Pedig lehettünk vol-
na emberek, vagy csak gépek, vagy
mindenható óceánok, halhatatlan
bolygók. Sőt, talán lehetnénk egy író
agyszüleményei, torz figurái egy re-
gényhez vagy drámához, egyszerűen
csak kitalált Élők.

Locsogás időzített jégkockákkal

hangulatok

Bekerített asztalok, és a székeken ülnek. Öklökre dobált fejek. Valaki emeletnyi mélyről szónokol. És mindenki füstöt köp az ártézi-szűz levegőbe, egyszerűen, a legnagyobb természetességgel. Örökösen az óramra nézek. Kezemben dobog a szívem. Késő van, mindig egyre később...

Közel-Keleten meggyilkolták a sejket. Kiirtották családjával együtt. S az új elnök magabiztos, őszinte hódolatát és mély, holtbiztos együttérzését táviratozta a szomszéd országba. A perbe fogott elnöknőnek. Próbálta a szónok morzsányira fogni a lényegét, de látszott rajta, nagyon ügyel, hogy a hír szikraként csapódjon az étert hallgatónak fülébe.

– Mit olvasol, kérdeztem H-tól, mert köztudott volt róla, hogy ő mindig az irodalom legfrissebb termését vizsgálja.

– Marshallt most fejeztem be – mondta.

– Ő a tomboló hold, ő a sérültek optimista apostola – mondtam –, mert már ismertem a könyvet.

– Igazán csak a nap tombolhat, meg a csillagok – mondta. Tetszett, hogy ennyire megértette a regény lényegét.

– Van egy másik könyve is. Vajon az is ilyen jó?

– Félő, hogy önmagát ismétli, hiszen már ezután született. És akkor már paralizált volt. Aligha képes új élmények befogadására.

– Lehet, hogy igazad van, de egyáltalán nem biztos.

– Forgószínpad – kiáltotta ki valaki, és megpörgette tengelye körül az asztalt. Poharak dőltek halomra, és

részekre hullva szétszaladtak a követzen.

– Milyen volt a nászutatok? – kérdezték a fiatal anyától.

– Enyeden voltunk. Jó volt. Képzeltétek el, ott a csokoládéfagyaltban csokoládészeletek vannak. És a mogyorósban mogyorószemek. Attól függ, milyen fagyaltot rendelsz. Képzeltétek el.

– És a jégfagyaltban kristályra mosott jégkockák, a szalmafagyaltban pedig minden bizonnyal szalmaszeletek, tyű, de érdekes – mondtam, mert már doppingolt a kávé, és elkezdtem értelmetlenül cinikuskodni.

Egy kerekes kút mellett

Vadamoson

Álltam és vizet húztam belőle. Fölhúztam a vödört és ki akartam akasztani, mikor egy óvatlan pillanatban a kútkerek kicsúszott a kezemből – talán a vödör elfelejtett valamit elmondani a kútvíznek, és ezért ugrott ki makrancos csikó zabolátlanságával a markomból –, és rohant-rohant sugársebessen a kút mélye felé. Akkorát csobbant a várt találkozáskor, hogy ma is idehallani, és a nagy súlytól a lánc is vele ment, és akkorát szólt, hogy még a kút környéke is belerengett. Fölugrottam, mert attól tartottam, hogy még a föld is beszakad velem és elnyel magával.

Rukkolás elől

Nagyapámék háza szomszédos volt a 6-os kórház, az idültek kórházának kertre nyíló falával. Gyermeki kíváncsiság vonzott minden nagyszülői látogatáskor a kórház kerti részéhez, onnan kukucskáltunk át gyermektársaimmal

– igyekeztünk valamit meglesni a számunkra elzárt világ napi életéből. A kórház betegeit nézegettük, és furcsállottuk a kába mozgásukat, melyek inkább valamilyen pantomim-előadásra emlékeztettek, mintsem az általunk természetesnek ismert könnyed járásra, szabályos taglejtésre.

Az újságírás gondolatával is kacérkodva, igyekeztem elcsípni valami különlegesen is egyedi élethelyzetet, összefüggőbb társalgást, párbeszédet, mely csak ott és szinte csak velük történhet meg.

Akkor még nem is sejtettem, hogy a kisebbségi sorsban rendre ide menekülnek be osztály- és irodalmi céhtársaim, s ide fognak jönni meglátogatni őket, hogy a kórház menedék is lehet – a rettegett katonaság, a vad, kemény diktatúra kíméletlen ütlegelei, lelket megalázó bántásai elől –, nemcsak az élet megpróbáltatásai elől lehet ide menekülni – egy szusszanásnyi erőgyűjtésre –, de a hatalom által irányított katonai zord törvények elől is alkalmas búvóhely, szükséges ugródeszka lehet, ahol ha szerencsés vagy, valamely orvos hathatós támogatásával még kellő időt is nyerhetsz az egyetemre való sikeres rajthoz.

Egy későbbi kor kutatója majd hitelesíti, hogy több országos hírnevű végzős diák ily módon került be az egyetemre, és a hadsereg legdrágább, elrettentő utasításai, hadi parancsai sem érték el a várt eredményt. Az élet „próbaszínészei” az összekacsintás módszereit és bevált fortélyait, a világirodalom jó néhány figuráinak ötleteit alkalmazták, Kafka hősétől Hašek Švejkjéig. Mindennapos földidézése volt Kesey regényalakjának és Heller *A 22-es csapdája* főhőse történetének. A családtól, a megszokott családi környezetből történő elszakadás és az idegen földre hurcolás vá-

pírfele rémként préselődött tudatunkba. És inkább vállaltuk a nem ritkán életveszélyes módszerek alkalmazását is, a millió és egy beláthatatlan titkot rejtegető, a felvételi időszakára milli-méternyi pontossággal kicentizett katonai behívó ellen.

Két ilyen kórházbéli tipikus helyzetet sikerült akkor megörökítenem.

Az első akár egy mai aktualitással rimelő rögtönzött színi jelenet is lehetne.

Rendelőben

ORVOS: Mit parancsol a kedves vevő?

BETEG: A szomszédom miatt jöttem.

ORVOS: Kedves dolog magától, és milyen megható, meg akarja vendégelni a szomszédját.

BETEG: Azt a disznót?

ORVOS: Igen, ajánlhatok prima disznókarajt, marhafelsált. Éppen most kaptuk, kiváló, minőségi áru. Igaz, nővére?

BETEG: Hallgasson már végig, maga közbevágó mészároslegény. A szomszédom betörte a fejem.

ORVOS: Közbevágok, igen, közbevágok, mit csináljak, ez a szakmám. Ha a kedves vevőnek panasa, akarom mondani fájdalma van, forduljon a pavilonunk újságárusához, ő ugyanis tulajdonképpen orvos. Ha esetleg mégis meggondolná magát, készséggel félretétem a szokásos húsmennyiséget. Csak szóljon.

BETEG: Keresek egy orvost.

ORVOS: Csak szóljon.

A másik egy *USZODÁBAN* is történhetne, ahol a szauna gőze mindent átmos:

– Nekem asztmám van! Bizony – szólt Monteverzió, és méltóságteljesen tíz percig köhögött.

– Ha még egyszer ezzel kérkedsz, becsületesemre, leütök az isziászommal! – fenyegetőzött Dul-Ful.

– Nagy puff, én pedig rád uszítom a vándorreumám – replikázott röhögve vissza Monteverzió.

És pulykamérgesen, mindegyik a másik felé hadonászva, acsarkodva, grimaszolva összevissza leordibálták egymást.

Olykor egész érdekes gondolatok is áthallatszottak a kerítésen:

– Ha megnyomod a gombot, elalszik a kisasszony – oktatta az öreg a liftkezelő fiút, és rámutatott a szinteket jelző számokra.

Apró képtelenségek

Kafkai etűd

– Kérem a jegyeket – ordította az ellenőr, amint beugrott a villamosablakon.

– Neki nincs – mutatta a villamos, és kihajította az utast.

– Csak bérlettel rendelkezem – vallotta be az utas, és feje koccant az utcakövön.

– Énrám már itt nincs szükség – szögezte le magában a felbérelt fegyveres férfi. És agyonlőtte magát.

Kafkára hangoltan

Egyszer le találtam ülni egy asztalhoz, melyhez négy szék tartozott.

Kávét rendeltem, jó erőset.

Odajöttek hozzám, és előzékenyre tetovált gesztusokkal elkérték a széket, melyen ültem. Odaadtam.

Aztán megint jöttek, s még mindig ugyanazzal a jól begyakorolt gesztussal elkértek még egy széket, épp amelyen ültem.

Odaadtam.

Később ismét közel léptek, és már kérés nélkül fosztottak meg a széktől, amelyen pont ültem.

Aztán később még valaki érkezett, és nem talált magának széket, láttam, a poharak fölött mint fülelik gondolataim. Nem vártam meg, amíg újra odajönnek, már úgyse lehetett széket cserélnem. Fizettem, majdnem a számla kétszeresét, és fölálltam.

Az volt az érzésem, ilyen országban később még az asztalt is elviszík előlem.

Váradvelencei kettős vonal

A város központja járműelosztó csomópont.

A buszmegállóban futballcsapatnyi embersereg várakozik. Ha meleg az idő, akkor valamelyik nadrágzsebből hamar előkerül a pakli kártya. A kézitáskát kinevezik asztalnak, és már kezdődhet is a huszonegyezés vagy a snapszer. Amíg a busz ideér, lemegy egy-két parti.

Senki sem zúgolódik.

Nézzük, mi az a szőlőfürtnyi áradat a villamoson. Kocog, csak kocog, egyre fogyott szusszal a piros meg sárga színű jármű. Mindenki megérkezett volna? Vagy a villamos mondta föl a szolgálatot? Majd kiderül.

Egy biztos, a vezető is leszáll, retiküllet a kezében, azt mondják, itt lakik nem messzire, ilyenkor hazamegy, elkészíti az ebédet – mire a villamos újra betevőhöz jut, addigra visszajön.

A másik vonalon a vezetőnő nejlonzatyrából előkerül a kötni-, horgolni-, esetleg varrnivaló.

A mellette lévő vágányon férfi vezető ül. Ő vidékről járna be, de mióta megszűntek a távolsági járatok, kénytelen albérletben lakni. A város szélén

sikerült kapnia egyet havi huszonötért. Azért ilyen olcsón, mert havonta ezt még megtoldja húsz-huszonöt házi tojással, pár kiló mosolygó rózsakrumplival, egy pár parasztkószolival, vidéki ízes disznókószolival. Mikor mit kér a háztulajdonos. Különösen nagy keletje van a régen piacon vásárolható árukhoz. Szinte a pénz értéke fölé nő. Így ez a villamosvezető előkapja kis bekecsét, és pihenni indul. Két óra jóízű alvás nem megvetendő!

- Kettős végtelen között -
Dankanics Ádám emlékére

Balázst naponta balítételek kerülgetik. Bosszantja, hogy a villamosért is sorba áll. A vállalatnál a főnök is folyton perel vele. – Biztos nem vett tiszta nadrágot – gondolja ilyenkor Balázs. Kínos helyzet, új főnök ugyan, viszont régi vállalati káder. Ezt nem szabad megengednem magamnak – évődik Balázs. – Legközelebb megpróbálom elkerülni a rám irányított fricskát – nyugtatja magát.

Hazaér. A felvonóban ég a villany. Beszáll, megnyomja a 9-es gombot. A lift fokozatosan felgyorsul. Megérkezik. – Hol a kulcs? – Balázs végigkutatja a zsebeit. Hideg hullám szánkázik végig lendületes ütemmel csigolyája érzékeny fogasán.

– Ha az ember gerinctelenné válna, elkerülhetne sok piszlicsáré kellemetlenséget. Képzeljük csak el, hazatérve gerincét kiakasztaná a fogasra. Az otthoni zűrös allűrök is meg-megjuhászodnának.

A lyukak mindig elrejtik a lényegét – szalad át az agyán, amikor megtalálja a kiszakadt bélésben a kulcscsomót. Kinyitja az ajtót. Fölkattintja a neont. A tükörbe pillant – a megszőkott kis körszakállas arc.

A család hazautazott néhány napra. Ő is készült egy osztálytalálkozóra, ám az utolsó pillanatban úgy döntött, inkább folytatja a készülő könyvét.

– Meg kell írnom azt a tanulmányt – határozza el hirtelen, és a nagy elszántságba belecsikorognak a fogai. – A könnyebb rész, az állítólagos keret, már nagy vonalakban körvonalazódott. De a gerinc, a csúcsra kulmináló rengés, a java – a legnehezebb. Majd kipattan, teszi le a gondolatot. Érzi, hogy az út megvan, ő sínen, tehát a többit hagyjuk magától kiforni.

Eszik. Bekapcsolja a tévét. Valami bolgár filmet vetítenek, amikor recsegni kezd a készülék. A fotel megindul vele. Előre és hátra. Hátra és előre...

– Biztos szédülés, és a fáradtság miatt – gondolja. Megdörzsöli a szemét. Kimenne a fürdőszobába, mikor a tv nagyot pukkan, füstölni kezd. Odaugrik a géphez, kikapcsolja, az ablakhoz rohanva feltépi szárnyait. Kihajol.

Kinn az emberek tömegesen futkosnak. Egyesek csak állnak szóba dermedten, elváltozott arccal, hiányos vagy rögtönzött öltözékben. A házmasteren pizsama, s a felesége fején ősz gerezdek éktelenkednek. A nagy rohanásban lemaradt a paróka.

A szemben levő cukrászda emeletén ebben a fél pillanatban búcsúznak a bennredek. Valahol egy pinceházban talán épp új tervekről fuvoláznak, verset írnak, egy közös költeményt.

Balázs sem mer ordítani, pedig most igen kikíváncozna belőle. Csak szaladgál a lakásban. Arra gondol: – Kilencedik emelet. Innen csak zuhanni lehet. Amikor a fal ledobja magáról a képeket, a könyvek lerepülnek a polcra, a csillár utolsó útjára indul a mennyezeten.

A telefonhoz szalad, de a vonal süket.

– Borzasztó így befejezni. Borzasztó... R – E – T – T – E – N – E – T – E – S!

A fal és a mennyezet hatalmas robajjal megtántorodik. Balázs szeme az írógépen. Kintről is sikolylavina ömlik. A levegő csordultig beissza a jajfoszlányok özönét.

Balázs szeme az írógépet kapja el, amikor a billentyűészre unottan ráhasal egy faldarab. Rebbenésnyi sebességgel pattannak le a betűk: Magánhangzók. Mássalhangzók. Jelek, számok.

– Széthull egy rendszer, egy valószínűségi rendszer. Gutenberg rendszere. Galaxisa.

A befűzött papír felszabadultan kilibben az ablakon. Kedvére csónakázik a levegőben. Balázs lelkében orgonázik a fájdalom. Először érzi a bizonytalanság megkövült üledékét, a tehetetlenség szeizmikus kitéréseit. És várja a kettős végtelen egyikét.

*

A feltárt terepszemle és a szomszédban lakó amatőr filmfelvételei alapján kiderítették, hogy B. Balázst a saját könyvtára, a falhoz rögzített könyvespolcok, súlyos lexikonok, az évtizedek óta gondosan összevásárolt könyvek, művészeti albumok nyomták agyon.

A kilencedik emeletről nem volt semmilyen esély.

Eligazító

Álom	1	Kelep	23
Két korrajz	1	Öreg csend.	25
Egy emberben két véglet.	1	Mese	26
Elnapolt holnapok előtt	3	Jelenés.	26
Váradai példázat	4	Mebarka, a szobrász	26
Pillanatok	4	Szemlélet	27
Érzékeny történetem	5	Vitairat	28
Mimikri	6	Szociográfia	28
A kör megközelítése	6	Presztízs	29
Váradai lélektan	7	Reklám akciósan.	30
Konstanca násztánca	8	(Hitel) tudósító	30
Nász hír	9	Kánikula	30
A hősbariton levegőt vesz	9	Nem cinizmus.	30
Krimi utáni álomcsata	10	Abszurd	31
A bírónak mindig igaza van	10	Az utolsó golyók	31
Tükörkép előtt.	11	Riport-novella	31
Api emlékére	12	Mesélj, öreg, hallgatunk.	33
Ellentétes párhuzam	12	„A képzelet bábjátéka”	34
Játék a pontos idővel	13	Korszellem	35
Pamflet a méhesben	13	Ténykép az Európa-parkban	35
Ábrahám szokatlan észrevételei	16	Emlék és Képzelet.	35
Egy vakbél panaszai	17	Újra	36
Tavaszi láz	17	Ezúttal	36
Ráérzések.	18	Vetület	36
Évaság	19	Monológ bútorokkal.	37
Rohanó világ.	19	Locsogás időzített jégkockákkal	39
Távnevelés	20	Egy kerek kút mellett.	39
Távlat	20	Rukkolás elől	39
Üzenet	20	Rendelőben	40
Visszajelzés.	21	Apró képtelenségek	41
Emberek között.	21		

Nagyváradon születtem 1953-ban, 1980 óta Magyarországon élek. Civil foglalkozásom szerint könyvtáros vagyok, az MTA Könyvtárában dolgozom. Kronológiai sorrendben rövidebb ideig a Kráter és a Napkút Kiadóban is katonáskodtam és edződtem.

Életem három meghatározó pillére: a Hit, a Család, a Hivatás.

Irodalmi területeim a próza mellett a vers és a népek közötti hídépítő műfordítás.

Kötetes publikációim:

Színkép, antológia

Mircea Dinescu: *Titanic-valcer*

Matei Visniec: *Lavinában harsonával és Vendégfogadó*

Fordulatra várva, kortárs román egyfelvonásosok

Radu Tucelescu: *Liftben*

Bolygótelepítés, német, osztrák, svájci és szász költők versei

Rose Auslander: *Hieroglifák*

Ezer magyar haiku, antológia

Önálló verskötetem:

Gúzsbalett

Fordításomban mutatta be a Nagyváradai Színház Szigligeti Társulata Matei Visniec *Három nap Madox-szal* című egyfelvonásosát. Verseim megjelentek román nyelven is. Műfordításaim, egyéni műveim több-kevesebb rendszerességgel publikálják hazai és külföldi, külhoni sajtóorgánumok.

Jelen kisprózák, gondolatfutamok a diktatúrát megélt idők és a mai élethelyzeteim, álmaim világából születtek.

Napkút Kiadó Kft.
1043 Budapest, Tavasz u. 4.
Telefon: (1) 225-3474
Mobil: (70) 617-8231
E-mail: napkut@gmail.com
Honlap: www.napkut.hu

Felelős kiadó: Szondi György
Szerkesztő: Nyírfalvi Károly
Szöveggyondozó: Kovács Ildikó
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence
ISSN 1787-6877
ISBN 978 963 263 376 3